Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 12 октябрь
ЖУМА
№ 233 (5.026).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Терим шиори: ТЕЗУ СОЗ

ХУШХАБАРЛАР ОҚИМИ

ЧИРОҚЧИ

Қўриқда жойлашган 51-давлат хўжалиги пахтакорлари зафар қучдилар. Қабул пунктларига 2.850 гектар майдондан 3.000 тонна ўрнига 3.021 тонна юқори нав оқ олтин етказиб берилди. Унинг 2.400 тоннаси машиналар ёрдамида йиғиштириб олинди.

Эришилган ютуққа айниқса Абди Қўйбоқаров, Муродил Қувонов, Иброҳим Мамадалиев, Расул Ҳайитов бошлиқ бригадалар муносиб улуш қўшдилар. Бу жамоаларда гектарлар ҳосилдорлиги совхоз кўрсаткичидан 1,5—2 ҳисса юқори бўлди.

Чўл шароитида мўлжалдаги ҳосилни яратишнинг ўзи қийин. Меҳнат аҳли эрта баҳордан бошлаб уюшқоқлик билан ишлади. Ишчи кучи камлигини ҳисобга олиб, ғўзани машинабоп ўстиришга ҳаракат қилди. Кўсакларнинг 60—70 фоизи очилгач, дорилаш сифатли ўтказилди. Натижада машина теримига кенг имконият яратилди. Арслон Қувонов, Рўзи Ҳайитов, Дилло Менгноров каби дала гвардиячилари биринчи кунданоқ суръатга суръат қўшиб, қисқа муддат ичида бункерлардан 125—130 тоннадан дурдона тўкдилар.

Давлат хўжалиги пайкалларида йиғим-терим қизғин давом этмоқда. Заршунослар режага қўшимча 500 тонна хом ашё тайёрлашга сўз беришган.

ОХУНБОБОЕВ

Аминжон Ниёзов номли давлат хўжалиги меҳнаткашлари пахта тайёрлаш режасини районда биринчи бўлиб бажардилар. Хирмонга 2.265 тоннадан зиёд оқ олтин топширилди. Ҳосилдорлик 27,5 центнерни ташкил этди. Бу кўрсаткич Исоқ Дадабоев, Солижон Исмоилов, Райимжон Маҳмудов, Маъруф Ортиқов бошлиқ бригадаларда 30 центнердан ортди.

Мавсумда 12 та терим машинаси унумли ишлатилди. Раҳмонали Назиров, Мухторали Муллажонов, Йигитали Раҳмонов, Аҳмаджон Муллажонов, Бахтиёр Маматқулов каби суворийларнинг ҳар бири ҳозирга қадар 90—120 тоннадан хирмон уйди.

Меҳнат муваффақиятини таъминлашда айниқса оила ва ижара пудрати қўл келди. Кўкламда 130 нафар киши маъмурият билан шартнома тузган эди. Уларнинг 113 таси белгиланган режаларни уддаладил. Қолганлари ҳам эртадин марradан ўзадилар.

Пахтакорлар қабул пунктларига яна 300 тонна оқ олтин топшириш ниятида ғайрат кўрсатишаяпти. Теримчилар ва механик-ҳайдовчиларга қулай шароит яратилганлиги, мусобақа намунали уюштирилганлиги, ғолиблар ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантириб борилаётганлиги туфайли кун сайин суръат ошмоқда.

Райондаги «Победа», «Ўзбекистон» ва Ленин номли жамоа хўжаликлари заршунослари ҳам зиммаларидаги топшириқни адо этиб, мажбурият ҳисобига пахта тайёрлашга киришдилар.

ДЎСТЛИК

«Октябрь 50 йиллиги» давлат-кооператив бирлашмаси механизаторлари ғалаба ҳужжатига имзо чекдилар. 107 та зангори кема ёрдамида 8449 тонна пахта саранжомланди. Бунда айниқса Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти соҳиби Маъди Қорабоев, Норбой Ғайбуллаев, Нурмат Бўстонов, Турсун Назаров сингари суворийларнинг ҳиссаси катта бўлди. Улар басма-басига меҳнат қилиб, бугунгача бункерлардан 150—170 тонадан хом ашё бўшатдилар.

— Терилган пахтага оширилган нархда ҳақ тўланаётганлиги кучимизга куч қўшмоқда, — деди механизатор Маъди Қорабоев. — Мен мавсумда 200 тонналик хирмон уюшга сўз берганман. Марра албатта эгалланади. Далаларда ҳосил мўл. Ғўза сифатли баргсизлантирилган. Мусобақа ғолиблари меҳнатига яраша рағбатлантирилмоқда.

Бошқа дала гвардиячилари ҳам шундай фикрда. Муҳими— уларнинг руҳи тетик, кайфияти баланд. Бу ҳол суръатга суръат қўшмоқда.

Жиззах вилоятининг Зарбдор райони хўжаликларида пахта тайёрлаш йиллик режасини уддалаган жамоалар сафи кун сайин кенгаймоқда. «Ленин йўли» давлат хўжалигининг Иброҳим Мустанов бошлиқ бригадасида дастлаб Ғафур Ортиқбоев звеноси маррани эгаллаганди. Куни кеча эса бригада аъзолари зафар қучишди. Қабул пунктига 221 гектар майдондан 660 тонна юқори нав хом ашё топширилди.

«Озарбайжон» давлат хўжалигининг Бахтиёр Қундузов бошлиқ звеноси пахтакорлари ҳам қўшимча мажбурият ҳисобига оқ олтин сотмоқдалар. Меҳнат аҳли ҳосилдорликни гектар ҳисобига 25 центнерга етказмоқчи. Ўшанда режа қарийб 200 фоиз адо этилади.

СУРАТЛАРДА: 1. «Ленин йўли» давлат хўжалигининг пешқадам бригадири Иброҳим Мустанов ва звено бошлиғи Ғафур Ортиқбоев пахтазорда. 2. «Озарбайжон» давлат хўжалиги касаба уюшмаси комитетининг раиси Муродқобил Усканов илғор звено бошлиғи Бахтиёр Қундузовни ғалаба билан қутламоқда.

О. ҲОШИМОВ олган суратлар.

ЯНГИЧА МУНОСАБАТ

Навоий номли жамоа хўжалигида қатор йилдирки, пахтачилик соҳасида белгиланган режа уддаланмади. Гектаридан атиги 24,5 центнердан ҳосил олинди. Кунига 2—2,5 фоиз хом ашё тайёрлаш ўша йилларда йиғим-теримда энг юқори кўрсаткич саналарди.

Жорий йилда хўжаликда манзара батамом ўзгача. Кунига 4—5 фоиз ҳажмида пахта тайёрланмоқда. Шу боисдан ҳам бу жамоа йиғим-теримда Пайариқ районида пешқадамлар сафида. Кескин бурилишнинг сабаби нимада? Йиғим-теримда бундай юқори суръатга қандай эришилаяпти?

— Бу жумҳуриятимизда пахтачиликка янгича муносабат қарор топаётганидан нишона, — дейишди пахтакорлар. — Янгича муносабат эса ўз навбатида кўпгина масалаларни қамрайди.

Бинобарин, булардан бири пахтачиликда планлаштиришнинг изга тушаётганлигидир. Бир пайтлар тупроқшунослик илми хулосалари мутлақо назар-писанд қилинмас, хўжаликнинг кам-унум майдонларига ҳам гектарига 34—35 центнердан план белгиланарди. Кейинги йилларда бундай ҳавойи рақамлардан воз кечилмоқда. Пахтакорларнинг ўксик қалби таскин топмоқда, уларда яна меҳнатга рағбат уйғонмоқда. Йиғим-теримга тўланадиган ҳақ хийла кўпайди. Моддий манфаатдорлик туфайли пахта пайкалларида машиналарнинг ҳам, теримчиларнинг ҳам иш унуми кескин ошди. Ана шундай ташкилий тадбирларнинг натижаси сифатида бу йил хўжаликда 1250 гектар майдонда пахтадан мўл ҳосил етиштирилди.

Биз хўжаликнинг Болтабой Эгамбердиев бошлиқ пешқадам бригадаси далаларидамиз. Пайкалда иккита терим агрегати ҳайқириб ишламоқда.

— Терим машиналари хирмонга барака киритмоқда, — деди мамнуният билан бригада бошлиғи Б. Эгамбердиев. — Кеча йиллик плannинг 13,26 фоизи ҳажмида пахта топширдик. Бугун ҳам кечагидан кам бўлмайди. Аввалги йилларда бундай натижага сира эришилмаганди.

Пахтакор мулоҳазаларида жон бор. Машиналар кўмагида бригададаги мавжуд 18 та оилавий звено бирин-кетин йиллик маррани эгалламоқда. Миршараф Эгамбердиев, Гўзал Алиева, Меҳри Гавҳарова бошлиқ оилавий звенолар намуна кўрсатишмоқда. Миршараф Эгамбердиев бошлиқ звено 4 гектар майдондан биринчи теримдаёқ 35 центнердан ҳосил кўтарди. Ҳолбуки, белгиланган план гектарига 26,7 центнер.

— Иккинчи теримда гектаридан яна 15 центнердан ҳосил олишни мўлжаллаяпмиз, — дейишди звено аъзолари. — Ана шунда звенода ҳосилдорлик 50 центнерга етади. Уни асосан машиналар ёрдамида йиғиштираяпмиз.

— Ҳамкасбим Нормурод Убайтов билан хом ашёни мумкин қадар қисқа муддатларда йиғиштиришга ҳаракат қилаяпмиз, —деди механизатор Ўткир Нормаматов. — Иккаламиз ҳам бригада механизатори. Мавжуд 77 гектар майдонда чигитни ўзимиз экканмиз, қатор ораларига ишлов берганмиз, хуллас, мўл ҳосил етиштирганмиз. Энди уни ёғин-сочинга қолдириб қўймаймиз.

— Иш ҳақидан кўнглингиз тўлаяптими?

— Албатта. Даромадимиз ҳар беш кунликда ўртача минг сўмдан ошаяпти.

— Мавсумдаги режаларингиз қандай?

— Мен бултур 170 тонна пахта тергандим. Ҳамкасбим Нормурод Убайтовники эса 150 тонна бўлганди. Бу йил 200 тоннани мўлжаллаяпман. Ҳамкасбимнинг ҳам нияти катта.

Хўжаликда бу йил аввалгидан фарқли равишда терим техникасига алоҳида аҳамият берилмоқда. Мавжуд 20 та агрегатнинг бетўхтов ишлаши таъминланмоқда. Мўлжал — ялпи ҳосилнинг 65 фоизини машина ва механизмлар ёрдамида йиғиштириш.

Ялпи ҳосилнинг учдан бир қисми қўлда терилмоқда. Шу боисдан хўжаликда кунига 760—800 киши этак боғлаб, пахта тераётир.

Бешбеги қишлоғида Ленин ордени нишондори Усмон Ўроқов бошлиқ бригада далаларида чеварлар иши билан яқиндан танишдик. Роҳила Умарова, Зеби Холбоева, Насиба Умарова, Дилбар Холбоевалар кунига 180—220 килограммдан дурдона териб, олдинда боришмоқда. Ҳатто ёрдамчи ишчилар ҳам теримда фаол қатнашаётир. Абдурасул Назаров ва Боймурод Холбоев пайкалда бурилиш майдончалари очиш, хирмонда тележкаларга пахта юклаш каби ёрдамчи юмушларни битирганларидан сўнг этак боғлаб, кунига 70—80 килограммдан пахта теришаётир.

— Бултур 7 тонна пахта тергандим, — дейди теримчи Роҳила Умарова. — Бу йил ҳосил мўл. Ҳозиргача терган пахтам 4 тоннадан ошди. Мавсум охиригача 8 тоннага етказмоқчиман.

Айни пайтда теримчилар далада маиший хизмат кўрсатишдаги камчилик ва нуқсонларни тилга олдилар. Улар савдо хизматидан мутлақо қониқишмаётганини айтишди.

— Этикнинг аҳволини қаранг, ака, — бироз қизишиб оёғига ишора қилди пахта ортувчи Боймурод Холбоев. — Ямашга ярамайди. Бугина эмас. Яна далада ишлаётганларга шакар, совун, ун йўқ.

— Кўчма дўкон келмаяптими?

— Бу йил қорасини кўрмадик, — деҳқон йигитнинг фикрини тасдиқлади бригада бошлиғи Усмон Ўроқов.

— Сизларга қайси савдо ташкилоти хизмат кўрсатиши керак?

— Эшимоқсоқ матлубот жамияти. Ахир, пахтакорнинг додига қулоқ соладиганлар ҳам бордир?!

Ўринли талаб. Ўйлаймизки, Пайариқ район матлубот жамияти раҳбарлари пахтакорларнинг ҳақ сўзларидан тегишли хулоса чиқарадилар.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг фармони

УЛУҒ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТИК РЕВОЛЮЦИЯСИНИНГ 73-ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАШ ЮЗАСИДАН ҲАРБИЙ ПАРАДЛАР ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Умумхалқ байрами — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 73-йиллигини нишонлаш юзасидан 1990 йил 7 ноябрь куни Москва шаҳрида, Қизил майдонда, иттифоқдош жумҳуриятларнинг пойтахтларида ҳамда ҳарбий округлар ва флотларнинг штаблари жойлашган бошқа жойларда қўшинлар парадлари, шунингдек Ленинград шаҳрида ва ҳарбий флотларнинг штаблари жойлашган шаҳарларда кемалар парадлари ўтказилсин.

Москва шаҳрида парадни қабул қилиб олиш СССР мудофаа вазири ўртоқ Д. Т. Язовга топширилсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти

М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил. 10 октябрь.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ НАЗОРАТ КОМИССИЯСИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

1990 йил 10 октябрда КПСС Марказий назорат комиссиясининг пленуми бўлди. Пленум ишида иттифоқдош жумҳуриятлар Компартиялари назорат органларининг раҳбарлари, партия илмий муассасалари, газета ва журналларнинг ходимлари қатнашдилар.

Пленум қуйидаги масалаларни кўриб чиқди:

1. КПСС Марказий назорат комиссияси ишининг партия XXVIII съезди қарорларидан келиб чиқадиган асосий йўналишлари тўғрисида.

2. Ташкилий масалалар.

Пленумда биринчи масала юзасидан КПСС Марказий назорат комиссиясининг раиси Б. К. Пуго маъруза қилди.

Музокараларда: Калининграддаги балиқ саноати ва хўжалиги техника илмгоҳининг доценти А. С. Савкин, Кабарда-Балқария вилоят партия комитетининг биринчи котиби Б. М. Зумақулов, ҳарбий кенгаш аъзоси — қўшинлар ғарбий гуруҳи сиёсий бошқармасининг бошлиғи А. Н. Колиниченко, Ғарбий Сибирь темир йўли бош Новосибирск станцияси локомотив депосининг инструктор машинисти Б. М. Ковалев, Литва Компартияси (КПСС) Марказий назорат комиссиясининг раиси К. М. Кубилюс, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар академияси партия назарияси кафедрасининг раҳбари О. Г. Обичкин, СССР атом энергетикаси ва саноати вазирлигига қарашли «Электрохимприбор» (Свердловск шаҳри-45) комбинати пайвандчиси Н. Ю. Селезнев, Чечен-Ингушия АССР «Грознефть» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Октябрьнефть» нефть қазиб чиқариш бошқармасининг оператори А. С. Колпикова, Волгоград шаҳридаги Гигиена, токсикология ва профпатология илмий-тадқиқот институтининг бўлим мудираси Н. И. Калинина, СССР авиация саноати вазирлигига қарашли профессор Н. Е. Жуковский номли марказий аэрогидродинамика илмгоҳи бошлиғи Г. И. Загайнов (Москва вилояти), КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги марксизм-ленинизм илмгоҳининг етакчи илмий ходими В. М. Лавричев, Украина Компартияси Новоукраинка район комитетининг биринчи котиби, халқ депутатлари район Советининг раиси В. Я. Круценко (Кировоград вилояти), СССР транспорт қурилиши вазирлиги «Павлодартрансстрой» ихтисослаштирилган тресті партия комитетининг котиби А. Т. Наумчик сўзга чиқдилар.

Муҳокама қилинган масала юзасидан пленум қарор қабул қилди.

Пленум КПСС Марказий назорат комиссияси тузилишини кўриб чиқди, доимий комиссияларни тузди, КПСС Марказий назорат комиссияси раёсатининг низомини, КПСС Марказий назорат комиссияси аъзосининг мақомини тасдиқлади, КПСС Марказий назорат комиссияси раёсати бюросини тузди.

Пленум ўртоқ Е. Н. Маховни КПСС Марказий назорат комиссияси раисининг биринчи ўринбосари, Г. Г. Веселков ва Е. А. Елисеев ўртоқларни раис ўринбосарлари этиб сайлади.

Пленум КПСС норматив-методик ҳужжатлари лойиҳаларини маъқуллади (бу лойиҳалар коммунистлар муҳокамасига қўйилади) ва Марказий назорат комиссиясининг аъзоларига уларни партия ташкилотларида муҳокама қилишда фаол иштирок этишни топширди.

КПСС Марказий назорат комиссияси пленуми ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг котиби О. С. Шенин қатнашди.

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

«Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР қонунини кучга киритиш ҳақида

СССР Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР Қонуни эълон қилинган пайтдан бошлаб кучга киритилсин. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари улар қайта кўриб чиқилгунига қадар амал қилади, чунки у мазкур Қонунга зид эмас.

2. Иттифоқдош, мухтор жумҳуриятлар Олий Кенгашлари иттифоқдош, мухтор жумҳуриятлар қонунларини «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштирсинлар.

3. Мавжуд қонунларга мувофиқ, илгари рўйхатга олинган диний ташкилотлар юридик шахс ҳуқуқини олиш учун 1991 йилнинг 1 июлигача халқ депутатлари район (шаҳар) кенгашлари ижроия комитетларига қайд этилган мазҳабини сақлаб қолган ҳолда фақат ушбу қонуннинг талабларига мос келадиган низомларни тақдим этишлари белгилансин. Ушбу низомлар бир ой муддат ичида рўйхатдан ўтказилиши керак. Мавжуд қонунларга мувофиқ илгари рўйхатдан ўтказилмаган, янгидан ташкил этилаётган, шунингдек ўз мазҳабини ўзгартираётган диний ташкилотлар ўз низомларини 1991 йилнинг 1 июлидан бошлаб тақдим этадилар ва низомлар рўйхатдан ўтказилгандан кейин қонунда белгиланган тартибда юридик шахс ҳуқуқини оладилар.

4. СССР Вазирлар Кенгаши 1991 йилнинг 1 январигача:

СССР қонунларини «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштиришга оид таклифларни ва қонун бузилиши учун жавобгарликни белгилаш тўғрисидаги таклифларни СССР Олий Кенгашига тақдим этсин;

СССР ҳукуматининг қарорлари «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштирилсин;

идоравий норматив ҳужжатларни қайта кўриб чиқиш, диний ташкилотларнинг низомларини қайд этиш ҳамда уларга ибодатхоналар ва иншоотлар, бошқа мол-мулк ва ер участкалари бериш тартибини изоҳлаб берадиган ҳужжатларни тузиш ва жойларга юбориш таъминлансин;

Қонунда белгиланган вазифалар ва ваколатларга эга бўлган диний ишлар билан шуғулланувчи СССР Давлат идораси тўғрисидаги низом тасдиқлансин. СССР Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги диний ишлар ваколатли кенгаши муассасасини тарқатиб юбориш тўғрисида қарор қабул қилинсин.

5. СССР Вазирлар Кенгашига:

давлат таълим системасининг ўқув дастурларини «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштириш мақсадида 1992-1993 ўқув йилида уларни қайта кўриб чиқишни таъминлаш;

диний ташкилотларнинг чет эллардаги мол-мулкига бўлган ҳуқуқларини рўёбга чиқаришда уларга кўмак ва ёрдам бериш топширилсин.

6. Халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари, давлат ташкилотлари низомда белгиланган тартибда қайд этилган диний ташкилотларнинг ибодатхона мол-мулкини ва улар фойдаланаётган маъмурий-хўжалик биноларини ҳамда улар атрофидаги иншоотларни ўзларига мулк қилиб ёки шартнома асосида бепул фойдаланиш учун топшириш тўғрисидаги масалалар хусусидаги мурожаатларини ҳал этсинлар.

7. СССР Олий Кенгашининг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитети СССР Олий Кенгашининг халқаро ишлар комитети, СССР Олий Кенгашининг ёшлар ишлари комитети, СССР Олий Кенгашининг мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари комитети билан биргаликда СССР Олий Кенгашининг бешинчи сессиясига виждон эркинлиги хусусидаги фикр-мулоҳазалар юзасидан фуқароларнинг муқобил ижтимоий-фойдали муассасаларининг турли шаклларини жорий этишни қонун йўли билан таъминлашга оид таклифларни тайёрласин.

8. Жамоат ташкилотларига ўз низомлари ва дастурий ҳужжатларини «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштириш тавсия этилсин.

СССР Олий Кенгашининг раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 1 октябрь.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қонуни

ВИЖДОН ЭРКИНЛИГИ ВА ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАР ТЎҒРИСИДА

I боб

УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **Қонуннинг вазифалари**

Ушбу Қонун фуқароларнинг динга ўз муносабатини белгилашга ва уни ифодалашга, бунга мос эътиқодга, ҳеч қандай тўсиқсиз динга эътиқод қилишга ва диний расм-русумларни бажо келтиришга бўлган ҳуқуқларига, шунингдек ижтимоий адолат ва тенгликка, динга муносабатидан қатъи назар, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя қилинишига кафолат беради ҳамда диний ташкилотларнинг фаолияти билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиб туради.

2-модда. **Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунлар**

Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунлар виждон эркинлигининг асосий кафолатларини СССР Конституциясига мувофиқ белгилаб берадиган ушбу Қонундан ҳамда ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг шунга мувофиқ чиқариладиган қонунларидан иборат.

3-модда. **Виждон эркинлиги ҳуқуқи**

Виждон эркинлиги ҳуқуқига кўра ҳар бир фуқаро ўзининг динга муносабатини мустақил белгилайди.

Якка ўзи ёки бошқалар билан биргаликда ҳар қандай динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмаслик динга муносабат билан боғлиқ эътиқодларни ифодалаш ёки тарғиб қилиш ҳуқуқига эга.

Ота-оналар ёки уларнинг ўрнидаги шахслар ўзаро келишган ҳолда ўз фарзандларини ўзларининг динга муносабатига мувофиқ тарзда тарбиялашга ҳақлидирлар.

Фуқаро ўзининг динга, диний эътиқодга ёки ундан воз кечишга, ибодат қилишда, диний расм-русумлар ва маросимларда, динга ўргатишда қатнашиш ёки қатнашмасликка ўз муносабатини белгилашда ҳеч қандай мажбур этишга йўл қўйилмайди.

Диний эътиқод ёки унга ишониш эркинлигини амалга оширишда жамоат хавфсизлиги ва тартибини, бошқа фуқароларнинг турмуши, саломатлиги ва ахлоқини, шунингдек қонунда белгиланган ва СССРнинг халқаро мажбуриятларига мувофиқ бўлган ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилиш учун зарур бўлган чеклашларгина бўлиши мумкин.

4-модда. **Фуқароларнинг динга муносабатидан қатъи назар уларнинг тенг ҳуқуқлилиги**

СССР фуқаролари ўзларининг динга муносабатидан қатъи назар фуқаролар, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий турмушнинг барча соҳаларида қонун олдида тенгдирлар. Расмий ҳужжатларда фуқароларнинг динга муносабати кўрсатилишига йўл қўйилмайди. Фуқаронинг истаги бундан мустаснодир.

Фуқароларнинг динга муносабатига қараб, уларнинг ҳуқуқларини қандай бўлмасин бевосита ёки билвосита чеклаш ва уларга қандайдир имтиёзлар белгилаш, шунингдек шу билан боғлиқ душманлик ва адоват уйғотиш ёки фуқароларнинг ҳис-туйғуларини ҳақорат қилиш қонунда белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади.

Ҳеч ким ўз диний эътиқодларини рўкач қилиб, қонунда белгиланган мажбуриятларни бажаришдан бўйин товлай олмайди. СССР қонунларида кўзда тутилган ҳоллардагина эътиқодга кўра бир мажбуриятни бажаришни бошқаси билан алмаштиришга йўл қўйилади.

5-модда. **Черковнинг (диний ташкилотларнинг) давлатдан ажратилиши**

Барча динлар ва диний эътиқодлар қонун олдида баравардир. Бир динга ёки диний эътиқодларга бошқаларига нисбатан қандайдир афзалликлар ёки чеклашлар белгиланишига йўл қўйилмайди.

Давлат диний ташкилотларга давлатнинг қандайдир вазифаларини бажаришини юкламайди, диний ташкилотларнинг фаолияти агар қонунларга зид бўлмаса, уларнинг фаолиятига аралашмайди. Давлат диний ташкилотларнинг фаолиятини ва даҳрийликни тарғиб қилишга оид фаолиятни маблағ билан таъминламайди.

Илмий тадқиқотларни, жумладан давлат томонидан маблағ билан таъминланадиган илмий тадқиқотларни олиб боришни, уларнинг натижаларини тарғиб қилишни ёки қандайдир дин ёки даҳрийлик қоидаларига мос келиши ёки мос келмаслигига қараб, уларни умумий таълим дастурларига киритишни чеклашга йўл қўйилмайди.

Диний ташкилотлар давлат вазифаларини бажармайди.

Диний ташкилотлар жамоат турмушида қатнашиш, шунингдек жамоат бирлашмалари билан баб-баравар оммавий ахборот воситаларидан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

Диний ташкилотлар сиёсий партияларнинг фаолиятида қатнашмайдилар ва сиёсий партияларга молиявий мадад кўрсатмайдилар.

Диний ташкилотларнинг арбоблари барча фуқаролар билан баб-баравар сиёсий турмушда қатнашиш ҳуқуқига эгадирлар.

Диний ташкилотлар амалдаги қонун талабларига ва ҳуқуқ-тартиботга риоя этишга мажбурдирлар.

Давлат динга эътиқод қилувчи ва унга эътиқод қилмайдиган фуқаролар ўртасида, турли диний мазҳабдаги диний ташкилотлар ўртасида, шунингдек уларнинг ворислари ўртасида ўзаро сабр-тоқат ва ҳурмат ўрнатилишига кўмаклашади.

6-модда. **Мактабни черковдан (диний ташкилотлардан) ажратиш**

СССР давлат таълим системаси черковдан ажратилган ва дунёвий тусга эга. Фуқароларнинг динга муносабатидан қатъи назар, улар таълимнинг барча турлари ва даражаларидан баҳраманд бўладилар.

Фуқаролар ўзи истаган тилда якка тартибда ёки бошқалар билан биргаликда динга ўргатилиши ва диний таълим олиши мумкин.

Белгиланган тартибда қайд этилган уставлари (низомлари) бўлган диний ташкилотлар ўз низомларига мувофиқ, болаларга ва катта ёшдаги кишиларга диний таълим бериш учун ўқув юртлари ёки гуруҳлар ташкил этиш, шунингдек бунинг учун ўзларига қарашли ёки ўзларига фойдаланиш учун бериб қўйилган бинолардан фойдаланиб, таълимни бошқа шаклларда олиб бориш ҳуқуқига эгадирлар.

II боб

СССРДА ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАР

7-модда. **Диний ташкилотлар**

Диний ташкилотлар, бошқармалар ва марказлар, монастирлар, диний уюшмалар, миссионерлик жамиятлари (ваколатлар), диний ўқув юртлари, шунингдек диний ташкилотлардан иборат бирлашмалар СССРда диний ташкилотлардир. Диний ташкилотлар ўз марказлари (бошқармалари)га эга бўладилар.

СССРда диний ташкилотлар фуқароларнинг динга эътиқод қилиш ва динни тарғиб этишга бўлган диний эҳтиёжларини қондириш мақсадида тузилади ва ўз таркибига мувофиқ иш юритади, ўз уставига (низомига) кўра ўз ходимларини сайлайди, тайинлайди ва уларни ўзгартиради.

8-модда. **Диний жамият**

Диний жамият биргаликда динга эътиқод қилиш ва бошқа диний эҳтиёжларни қондириш мақсадида фуқаролар томонидан тузилади ҳамда ихтиёрийлик асосида иш юритади.

Диний жамият тузилганлиги тўғрисида давлат идораларини хабардор қилиш мажбурий эмас.

9-модда. **Диний бошқармалар, марказлар ва бирлашмалар**

Диний бошқармалар, марказлар ва бирлашмалар ўз низомлари асосида иш юритадилар, чунки улар амалдаги қонунга зид эмас.

СССРнинг чет элда раҳбар марказларига эга бўлган диний ташкилотлари ўз фаолиятида уларнинг уставларига (низомларига) (агар бунда совет қонунлари бузилмаса) амал қилишлари мумкин.

Давлатнинг диний бошқармалар, марказлар ва бирлашмалар, жумладан чет эллардаги шундай ташкилотлар билан қонун воситасида тартибга солинмаган муносабатлари улар билан давлат идоралари ўртасидаги аҳдлашувга биноан ҳал этилади.

10-модда. **Монастирлар, Иттифоқлар ва ваколатхоналар**

Диний бошқармалар ва марказлар ўзларининг қайд этилган низомларига мувофиқ монастирлар, диний уюшмалар ва миссионерлик ташкилотлари (ваколатхоналар) ташкил этиш ҳуқуқига эгадирлар. Улар қонунда белгиланган тартибда рўйхатга олинадиган ўз уставлари (низомлари) асосида иш юритадилар.

Монастирлар ва диний иттифоқлар диний жамиятлар тузиш учун ушбу қонунда кўзда тутилган тартибда уларнинг уставлари (низомлари)ни қайд этиш йўли билан ҳам ташкил этилиши мумкин.

11-модда. **Диний ўқув юртлари**

Диния бошқармалари ва марказлари ўзларининг рўйхатдан ўтказилган уставларига (низомларига) мувофиқ равишда диния ходимларини ҳамда улар учун зарур бўлган бошқа диний мутахассисликдаги ходимларни тайёрлаш учун диний ўқув юртларини ташкил этишга ҳақлидирлар. Диний ўқув юртлари қонунда белгиланган тартибда рўйхатга олинадиган ўз уставлари (низомлари) асосида иш олиб борадилар.

Кундузги олий ва ўрта диний ўқув юртларида таҳсил кўраётган фуқаролар ҳарбий хизматни ўташни кечиктириш, солиқ солиш, таълим даврини меҳнат стажига қўшиш юзасидан давлат ўқув юртларининг ўқувчилари учун белгилаб қўйилган ҳуқуқлар ва имтиёзлардан фойдаланадилар.

12-модда. **Диний ташкилотларнинг уставлари**

Диний ташкилотнинг фуқаро қонунларига мувофиқ равишда унинг ҳуқуқий қобилиятини белгилаб берадиган устави (низоми) қонунда белгилаб қўйилган тартибда рўйхатга олиниши керак. Бундай уставда диний ташкилотнинг тури ва қаерда жойлашганлиги, унинг қайси динга мансублиги, диний бирлашманинг ташкилий тузилишида тутган ўрни, мулкий ҳолати, корхоналар ва оммавий ахборот воситалари таъсис этиш, бошқа диний ташкилотларга асос солиш, ўқув юртларини барпо этиш ҳуқуқлари ва бошқа ваколатлари ҳақидаги, унинг фаолияти тўхтатилган тақдирда мулкий масалаларни ва бошқа масалаларни ҳал этиш тўғрисидаги маълумотлар, шунингдек мазкур ташкилот фаолиятининг ўзига хос хусусиятларига боғлиқ ўзга қоидалар бўлиши керак.

Фаолиятнинг диний таълимни белгилаб берадиган, диний ташкилотнинг бошқа ички масалаларини ҳал қиладиган уставлар (низомлар) ёки ўзга ҳужжатлар давлат идораларида рўйхатга олинмайди. Агар тегишли давлат идораларида диний ташкилотларнинг вакиллари бўлса ва улар амалдаги қонунларга зид бўлмаса давлат уларни маълумот учун қабул қилади ҳамда ички тартибларини ҳурмат қилади.

13-модда. **Диний ташкилотлар — ҳуқуқий шахслардир**

Диний ташкилотлар уларнинг устави (низоми) рўйхатга олинган пайтдан бошлаб ҳуқуқий шахс деб тан олинади.

Диний ташкилотлар ҳуқуқий шахс сифатида қонунларга ва ўз устави (низомига) мувофиқ ҳуқуқлардан фойдаланадилар ва бурчли бўладилар.

14-модда. **Диний ташкилотларнинг уставларини рўйхатга олиш**

Диний жамият ҳуқуқий шахс ҳуқуқий ҳолатини олиш учун уни тузган ўн саккиз ёшга тўлган ва камида ўн кишидан иборат бўлган фуқаролар жамиятнинг фаолияти кўзда тутилган жойдаги халқ депутатлари район (шаҳар) кенгаши ижроия комитетига устав (низом)ни қўшиб ариза топширадилар. Агар диний жамоа қандайдир бирор диний ташкилотга мансуб бўлса, бу уставда кўрсатилади ҳамда тегишли диний бошқарма ёки марказ томонидан тасдиқланади. Ижроия комитет аризани бир ой муддат ичида кўриб чиқади ва тегишли қарор қабул қилади.

Мазкур модданинг биринчи қисмида айтилган тасдиқнома бўлмаган тақдирда халқ депутатлари маҳаллий кенгаши ижроия комитети қўшимча материалларни сўрашга ва мутахассисларнинг хулосасини олишга ҳақлидир. Бундай ҳолларда қарор уч ой муддатда қабул қилинади.

Диний бирлашмалар, шунингдек марказлар, бошқармалар, монастирлар, диний иттифоқ, уюшма, диний ташкилотлар томонидан тузиладиган диний ўқув юртлари ўзлари жойлашган ердаги халқ депутатлари район (шаҳар) кенгаши ижроия комитетига ана шу ташкилотлар қабул қилган устав (низом)ни рўйхатга олиш учун тақдим этадилар. Ижроия комитет уставни бир ой муддатда рўйхатга олиш ҳақида қарор қабул қилади.

Иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг қонунларида диний ташкилотларнинг уставлари (низомлари)ни рўйхатга олишнинг ўзгача тартиби белгиланиши мумкин.

15-модда. **Диний ташкилот уставини рўйхатга олишни рад этиш**

Диний жамоа ёки диний ташкилот устави (низоми)ни рўйхатга олишни рад этиш тўғрисидаги қарор аризачиларга рад этиш асослари кўрсатилиб ёзма шаклда юборилади. Бу қарор ёки ушбу қонунда белгилаб қўйилган қарор қабул қилиш муддатини ўтказиб юбориш устидан давлат бошқарув идоралари ва мансабдор шахсларнинг фуқароларнинг ҳуқуқларини камситувчи ғайриқонуний ҳаракатлари устидан шикоят қилиш учун белгилаб қўйилган тартибда судга шикоят қилиш мумкин.

16-модда. **Диний ташкилотлар фаолиятининг тўхтатилиши**

Диний ташкилотларнинг фаолияти уларнинг ўз кўрсатмаларига мувофиқ ёки ушбу қонуннинг, ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар бошқа қонунларининг қоидаларини бузган тақдирда улар тугатилгандагина тўхтатилиши мумкин.

Диний ташкилот фаолиятини тўхтатиш тўғрисидаги қарорни унинг уставини (низомини) рўйхатга олган идора қабул қилади. Ушбу қарор устидан фуқароларнинг судлов қонунларида кўзда тутилган тартибда судга шикоят қилиш мумкин.

III боб

ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ МУЛКИЙ ҲОЛАТИ

17-модда. **Давлат, жамоат ташкилотлари ёки фуқаролар мулки бўлган мол-мулкдан фойдаланиш**

Диний ташкилотлар ўз эҳтиёжлари учун давлат, жамоат ташкилотлари ёки фуқаролар шартнома асосида уларга бериладиган иморат ва мол-мулклардан фойдаланишга ҳақлидирлар.

Халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари ва давлат идоралари давлат мулки ҳисобланган дин билан боғлиқ ва ўзга мол-мулкни диний ташкилотларга уларга мулк қилиб ёки текин фойдаланиш учун беришлари мумкин.

Диний ташкилотлар шу ҳудуддаги дин билан боғлиқ бинолар ўзларига топширилишида устун ҳуқуққа эгадирлар.

Дин билан боғлиқ бўлган иморатларни ва мол-мулкларни диний ташкилотларга топшириш масаласига доир қарорлар тегишли илтимоснома олинган пайтдан бошлаб бир ой муддатдан кечиктирмай қабул қилиниши ва айни пайтда бу ҳақда аризачига ёзма хабар қилиниши керак.

Тарих ва маданият ёдгорликлари бўлган иншоотлар ва буюмларни диний ташкилотларга топшириш ва бу ташкилотларнинг улардан фойдаланиши қонунга мувофиқ амалга оширилади.

Диний ташкилотлар қонунларда белгилаб қўйилган тартибда ерга эгалик қиладилар ва ундан фойдаланадилар.

18-модда. **Диний ташкилотларнинг мулки**

Диний ташкилотларнинг фаолиятини таъминлаш учун зарур бўлган иморатлар, диний буюмлар, ишлаб чиқариш, ижтимоий ва хайрия иншоотлари, пул маблағлари ва ўзга мол-мулк уларнинг мулки бўлиши мумкин.

Диний ташкилотлар ўз маблағи, фуқароларнинг, ташкилотларнинг эҳсонлари ҳисобига сотиб олинган ёки барпо этилган ёҳуд давлат томонидан топширилган, шунингдек қонунда кўзда тутилган бошқа асосларга кўра сотиб олинган мол-мулкка нисбатан мулкий ҳуқуққа эгадир.

Чет эллардаги мулк ҳам диний ташкилотнинг ўз мулки бўлиши мумкин.

Диний ташкилотлар ихтиёрий равишда молиявий эҳсон ва бошқа эҳсонлар билан мурожаат қилишга ва уларни олишга ҳақлидирлар.

Диний ташкилотларнинг молиявий ва мулкий эҳсонларидан, шунингдек уларнинг даромадларидан солиқ ундирилмайди.

Диний ташкилотларнинг мулкий ҳуқуқларини қонун муҳофаза қилади.

19-модда. **Диний ташкилотларнинг ишлаб чиқариш ва хўжалик фаолияти**

Диний ташкилотлар қонунларга ва ўз уставларига (низомларига) мувофиқноширлик, матбаа, ишлаб чиқариш, таъмирлаш-қуриш, қишлоқ хўжалик корхоналари ва бошқа корхоналарни, шунингдек ҳуқуқий шахс мақомига эга бўлган хайрия муассасалари (етимхоналар, интернатлар, касалхоналар ва бошқалар) таъсис этишга ҳақлидирлар.

Диний ташкилотларнинг ишлаб чиқариш фаолиятидан олган фойдаларидан ва ўзга даромадларидан қонунларга мувофиқ жамоат ташкилотларининг корхоналари учун белгиланган тартибда ва миқдорда солиқ ундирилади.

20-модда. **Ўз фаолиятини тўхтатган диний ташкилотларнинг мулкини тасарруф этиш**

Диний ташкилотларнинг фаолияти тўхтагандан сўнг давлат, жамоат ташкилотлари ёки фуқаролар фойдаланиш учун уларга берган мол-мулк олдинги эгаларига қайтарилади.

Диний ташкилот фаолияти тўхтатилган тақдирда унинг ўз мулки ҳисобланган мол-мулкни тасарруф этиш унинг устави (низоми)га ва амалдаги қонунларга мувофиқ амалга оширилади. Диний ташкилотларга тегишли бўлган диний маросимларга мўлжалланган мол-мулк қарз берувчиларнинг эътирозларига мувофиқ ундириб олиниши мумкин эмас.

Ҳуқуқий ворислар бўлмаган тақдирда мол-мулк давлат ихтиёрига ўтади.

IV боб

ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАР ВА ФУҚАРОЛАРНИНГ ЭРКИН ДИНИЙ ЭЪТИҚОД БИЛАН БОҒЛИҚ ҲУҚУҚЛАРИ

21-модда. **Диний урф-одатлар ва маросимлар**

Диний ташкилотлар ибодат қилиш ёки диний йиғилишлар ўтказиш учун бемалол келиш мумкин бўлган жойларга, шунингдек у ёки бу дин ҳурмат қиладиган жойларга (зиёратгоҳларни) асос солиш ва сақлаб туриш ҳуқуқига эгадирлар.

Ибодат, диний урф-одатлар ва маросимлар ибодат қилинадиган биноларда ва уларга тегишли ҳудудларда, зиёратгоҳларда, диний ташкилотларнинг муассасаларида, қабристонларда ва мурда куйдириладиган жойларда, фуқароларнинг хонадонлари ва ҳовлиларида ҳеч қандай тўсқинликсиз ўтказилади.

Ҳарбий қисмларнинг қўмондонлиги ҳарбий хизматчилар бўш вақтларида ибодатда ва диний маросимларни бажаришда иштирок этишларига тўсқинлик қилмайди.

Касалхоналарда, госпиталларда, кексалар ва ногиронлар уйларида, дастлабки қамоқ жойларида ва жазони ўташ жойларида ибодатлар ва диний маросимлар у ердаги фуқароларнинг илтимосига мувофиқ ўтказилади. Ана шу муассасаларнинг маъмурияти диния ходимларини таклиф этишга кўмаклашади, ибодат қилиш, маросим ёки урф-одатни ўтказиш вақтини ва бошқа шартларини аниқлашда иштирок этади.

Ўзга ҳолларда оммавий ибодат, диний урф-одатлар ва маросимлар йиғилишлар, митинглар, намойишлар ва кўча юришларини ўтказиш учун белгиланган тартибда амалга оширилади.

Диний ташкилотлар ибодат қилиш тўғрисидаги таклифлар билан касалхоналардаги, госпиталлардаги, кексалар ва ногиронлар уйларидаги, жазони ўташ жойларидаги фуқароларга мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

22-модда. **Диний адабиётлар ва диний мақсадларга мўлжалланган буюмлар**

Фуқаролар ва диний ташкилотлар ўзи танлаган тилда диний адабиётни, шунингдек диний мақсадларга мўлжалланган бошқа буюмлар ва материалларни харид қилишга ва улардан фойдаланишга ҳақлидирлар.

Диний ташкилотлар диний мақсадларга мўлжалланган буюмларни, диний адабиётни ва ўзга диний мазмундаги маълумотномаларни ишлаб чиқаришга, чет элларга чиқаришга, чет элдан келтиришга ва тарқатишга ҳақлидирлар.

Диний ташкилотлар ибодатга оид адабиётларни ва диний мақсадларга мўлжалланган буюмларни тайёрлайдиган ва ишлаб чиқарадиган корхоналарни таъсис этишда алоҳида ҳуқуқдан фойдаланадилар.

23-модда. **Диний ташкилотларнинг хайрия ва маданий-маърифий фаолияти**

Диний ташкилотлар ҳузурида хайр-эҳсон қилиш, диний адабиётни ўрганиш ва тарқатиш ҳамда ўзга маданий-маърифий фаолият учун тузиладиган жамоаларни, иттифоқларни, уюшмаларни ҳамда фуқароларнинг бошқа бирлашмаларини тузишлари мумкин. Улар жамоат бирлашмалари учун белгиланган тартибда рўйхатга олинадиган ўз уставларига эга бўлишлари мумкин.

Диний ташкилотлар ўзлари мустақил равишда, шунингдек жамоат фондлари орқали хайрия фаолиятини ва меҳр-мурувватни амалга оширишга ҳақлидирлар.

Ана шу мақсадлар учун эҳсонлар ва ажратмалар солиқ солинадиган пул миқдоридан чиқариб юборилади.

24-модда. **Динга ишонувчилар ҳамда диний ташкилотларнинг халқаро алоқалари ва мулоқотлари**

Фуқаролар ва диний ташкилотлар гуруҳ бўлиб ёки якка тартибда халқаро алоқалар ва бевосита шахсий алоқалар ўрнатишга ҳамда бундай алоқаларни давом эттиришга, жумладан зиёрат учун, йиғилишларда ва бошқа диний тадбирларда иштирок этиш учун чет элга боришга ҳақлидирлар.

Диний ташкилотлар диний ўқув юртларида таълим олиш учун фуқароларни чет элга юборишлари ва шу мақсадда хорижий фуқароларни қабул қилишлари мумкин.

V боб

ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАРДАГИ ВА УЛАРНИНГ КОРХОНАЛАРИДАГИ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИ

25-модда. **Диний ташкилотлардаги меҳнат билан боғлиқ ҳуқуқий муносабатлар**

Диний ташкилот фуқарони ишга қабул қилишга ҳақлидир. Меҳнат шартлари диний ташкилот билан ходим ўртасидаги битимга мувофиқ белгиланади ва ёзма шаклда тузиладиган меҳнат шартномасида кўрсатилади.

Диний ташкилот меҳнат шартномасини белгиланган тартибда рўйхатга олишга мажбурдир.

Дин арбобларига ҳақ тўлаш шартларини белгилайдиган ҳужжатлар ҳам худди шундай тартибда рўйхатга олинади.

Диний ташкилотда меҳнат шартномасига мувофиқ ишлаётган фуқаролар касаба уюшмасининг аъзолари бўлишлари мумкин.

26-модда. **Диний ташкилотларда ишлаётган фуқароларнинг меҳнат ҳуқуқлари**

Меҳнат тўғрисидаги қонунлар диний ташкилотларда меҳнат шартномаси асосида ишлаётган фуқароларга нисбатан давлат ва жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари ишчилари ҳамда хизматчилари билан баб-баравар равишда қўлланилади.

Фуқаролар, шу жумладан дин арбоблари диний ташкилотлардаги ишдан оладиган даромадларига давлат корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ишчи ва хизматчилари учун белгиланган миқдорда солиқ солинади.

27-модда. **Диний ташкилотларнинг корхоналари ва муассасаларида фуқароларнинг меҳнат билан боғлиқ ҳуқуқий муносабатлари**

Диний ташкилотлар таъсис этган барча корхоналарда, шунингдек улар тузган хайрия муассасаларида ишлаётган фуқароларга нисбатан давлат ва жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ишчилари ҳамда хизматчилари меҳнати, солиқ солиш тартиби, ижтимоий суғурта ва ижтимоий таъминоти тўғрисидаги қонунлар қўлланилади.

28-модда. **Диний ташкилотларда ишлаётган фуқароларнинг ижтимоий таъминоти ва ижтимоий суғуртаси**

Диний ташкилотларда ишлаётган фуқаролар, шу жумладан дин арбоблари давлат ва жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ишчилари ҳамда хизматчилари билан баравар ижтимоий таъминланишлари ва ижтимоий суғурта қилинишлари керак.

Ана шу мақсадларни кўзлаб диний ташкилотлар, уларнинг корхоналари ва муассасалари давлат ижтимоий суғурта жамғармасига ва СССР пенсия жамғармасига жамоат ташкилотлари, уларнинг корхоналари ва муассасалари учун белгиланган тартибда ва миқдорда ажратма ўтказадилар.

Диний ташкилотларда ишлаётган барча фуқароларга қонунга мувофиқ умумий асосларда давлат пенсияси тайинланади ва тўланади.

VI боб

ДАВЛАТ ИДОРАЛАРИ ВА ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАР

29-модда. **Дин ишларига доир давлат идоралари**

СССР дин ишлари давлат идораси ахборот, маслаҳат ва эксперт марказидир. Худди шундай марказ сифатида у:

иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлардаги ва чет эллардаги худди шундай муассасалар билан алоқаларни ва мувофиқлаштирувчи алоқаларни амалга оширади;

СССРдаги Диний ташкилотлар ҳамда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги Қонун ижроси юзасидан маълумотлар тўплайди;

динга оид экспертизаларни ўтказиш учун диншунослар, диний ташкилотлар вакиллари ва инсон ҳуқуқлари муаммолари билан шуғулланувчи мутахассисларнинг эксперт кенгашини тузади ҳамда зарур ҳолларда давлат бошқаруви ва суд идораларининг сўровига мувофиқ расмий эксперт хулосаларини беради;

диний ташкилотларнинг илтимосига мувофиқ давлат идоралари билан аҳдномага эришишда кўмаклашади ва давлат идораларининг ҳал этишини талаб қилувчи масалалар юзасидан зарур ёрдам беради;

мамлакатда ва чет элларда турли динларга мансуб диний ташкилотлар ўртасида ҳамжиҳатлик ва хайрихоҳликни мустаҳкамлашга кўмаклашади.

Дин ишлари бўйича СССР Давлат идорасини СССР Вазирлар Кенгаши тузади.

Иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар дин ишлари бўйича давлат идоралари ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг қонунларига мувофиқ тузилади ва иш олиб боради.

30-модда. **Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарлик**

Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунларни бузишда айбдор бўлган мансабдор шахслар ва фуқаролар ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар қонунларида беглилаб қўйилган тартибда жавобгар бўладилар.

31-модда. **Халқаро шартномалар**

Башарти СССР иштирок этаётган халқаро шартномада виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунда кўзда тутилганидан ўзга қонунлар белгилаб қўйилган бўлса, у ҳолда халқаро шартномадаги қоидалар қўлланилади.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 1 октябрь.

ЛУБКОРЛАР ЗАФАРИ

Жорий йил об-ҳавоси канопни қулай муддатларда экиш учун ноқулай келди. Одатда хўжаликлар мазкур юмушни 5—10 апрелда бошлашарди, бу йил эса ёғингарчилик серoблиги сабабли 25 апрелдан кейингина экишга киришилди. Бундан ташқари, 7.931 гектар майдонга каноп экилди. Бу эса режадагидан 342 гектар кам.

Шунга қарамай, пойтахт области лубкорлари каноп пояси тайёрлаш режасини барвақт бажариб, салмоқли натижани қўлга киритдилар. Қабул пунктларига 121 минг тоннадан зиёд қимматли хом ашё топширилди. Каноп пояси топшириш ҳозир ҳам давом этаётир. Топшириқни Коммунистик райони лубкорлари 104, Ўрта Чирчиқ райони 101, Ғалаба райони 100 фоиз бажардилар. Янгийўлликлар режани бажариш арафасида.

18 хўжалик каноп пояси тайёрлаш режасини ошириб бажарди. Булар — Ғалаба районидаги «Коммунизм» давлат хўжалиги, Димитров номли, Энгельс номли жамоа хўжаликлари, Коммунистик районидаги Свердлов номли, «Политотдел», «Правда», Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли, «Ленин йўли», «Партия XXII съезди», Янгийўл районидаги Ленин номли жамоа хўжаликлари ва бошқалардир.

Область бўйича ҳар гектар ердан 160 центнердан каноп пояси йиғиштирилди. Бу бултургидан 10 центнер кўп. Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли», Охунбобоев номли, Коммунистик районидаги Свердлов номли жамоа хўжаликлари ва Ғалаба районидаги «Коммунизм» давлат хўжалигида ҳар гектар ердан 189—204 центнердан ҳосил олинди.

Область хўжаликлари топшираётган каноп поясининг сифати яхшиланди. Ҳосилнинг 59 фоизи биринчи навларга топширилди. Бу ўтган йилгидан 9 фоиз кўпдир. Маҳсулот сифати айниқса Ғалаба райони хўжаликларида сезиларли даражада яхшиланди. Бу ерда ялпи ҳосилнинг 71,4 фоизи, Янгийўл районида 60,1, Коммунистик районида 59,7 фоизи биринчи навларга ўтказилди. Ғалаба районидаги «Коммунизм» давлат ва Димитров номли жамоа хўжаликларида, Коммунистик районидаги Свердлов номли жамоа хўжалигида ялпи ҳосилнинг 73—89 фоизи юқори навларга сотилди.

Лубкорлар муваффақиятининг сири нимада? Уруғ экиш май ойининг ўрталаригача чўзилиб кетишига қарамай, ҳамма ерда текис ва дуркун ниҳол олинишига эришилди. Бу йил канопзорлар 34 фоиз қисқарганлигини ҳам таъкидлаш зарур. Экин унумдор майдонларга жойлаштирилди. 45 фоиз майдонга канопнинг бирмунча серҳосил «Ўзбеки-2142», 19 фоиз майдонга эса «Ўзбеки-1972» навлари экилди.

Ўзбекистон луб экинлари тажриба станциясининг ўсимликлар табиати лабораторияси олимлари фан ютуқларини жорий этишга катта ҳисса қўшдилар. 700 гектар майдонга лазер нури билан ишлов берилган уруғ экилди. Бундан ташқари, ўсимликларни парваришлаш чоғида Ғалаба районидаги «Коммунизм» давлат, Димитров номли, Энгельс номли, Коммунистик районидаги «Политотдел», «Правда», Карл Маркс номли жамоа хўжаликларида 2 минг гектардан зиёд майдондаги ниҳолларга лазер нур билан ишлов берилди. Дастлабки маълумотларга кўра, лазер нуридан баҳра олган ўсимликлар ҳосилдорлиги бирмунча ошган.

Коммунистик районидаги Свердлов номли, «Правда», «Ўзбекистон», Янгийўл районидаги «СССР 60 йиллиги» жамоа хўжаликларида КУ-0,2 каноп ўриш комбайнлари дурust ишлатилди. Таъкидлаш керакки, бу комбайнларда йиғиштирилган маҳсулот сифати ЛО-1, ЛС-1 типидаги машиналарда қайта ишланган канoплардан хийла яхши.

Тошкент область агросаноат уюшмаси мутахассислари ва Ўзбекистон луб экинлари тажриба станцияси олимларидан ташкил топган каноп сифатини назорат қилиш комиссияси самарали ишлади.

Жорий йил натижалари каноп—кам ҳосил деган мулоҳазаларни пучга чиқарди. Мўл ҳосил олиш учун канопга ҳам бошқа экинларга бўлгани сингари меҳр ва ғамхўрлик зарур. Ўйлаймизки, келгуси йилдан бошлаб каноп хом ашёсига бирмунча юқори харид нархлари белгиланиши иқтисодий манфаатдорликни оширади.

Р. НАЗАРОВ,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети пахтачилик ва бошқа техника экинлари ривожини ташкил этиш бошқармасининг бошлиғи.

Т. СОН,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети лубкорлик ва бошқа техника экинлари гуруҳининг раҳбари.

З. МАҚСУМОВ,
Тошкент область агросаноат уюшмаси техника экинлари бўлимининг бошлиғи.

ЕТИШТИРИЛГАН ҲОСИЛНИ ТЎЛА ЙИҒИШТИРИБ ОЛАЙЛИК ВА АСРАЙЛИК

Вазирлар Кенгаши Раёсати мажлисидан

Қордаги олмалар... Машҳур қўшиқда бу чиройли эшитилади. Аммо ҳақиқатда ҳам олмалар қор тагида қолса-чи? Олмагина эмас, картошка, помидор ва пиёз қор тагида қолиб кетса-чи? Ахир биз қиш бўсағасида турибмиз. Минглаб тонна етилган мевалар териб олишга мунтазир.

Ҳолбуки, бу йил сахийроқ келишини эрта баҳорданоқ тасаввур қилиш мумкин эди. Жумҳурият экин майдонлари структурасида ҳам бу ҳақдаги ғамхўрликни пайқаш мумкин эди: боғлар ва токзорлар, полизлар, картошка майдонлари 27 минг гектар кенгайиб, шу вақтгача ҳокимлик қилиб келган ғўзани анча қисиб қўйди. Бир йиллик ўсиш—ўн икки фоиз! Жумҳуриятда илгари озиқ-овқат экинлари майдони ҳеч қачон бундай кенгайтирилмаган эди. Вазирлар Кенгаши Раёсати картошка, мева, сабзавот етиштириш 1,1 миллион тонна кўпайиши кутилаётганлигини таъкидлади. Шундай қилиб, ички бозорга ҳам; умумиттифоқ бозорига ҳам маҳсулот етказиб беришни анча кўпайтириш учун чинакам имконият вужудга келди. Бу эса истеъмолчилар учун фаровонлик, хўжаликлар учун қўшимча даромад демакдир, ўз-ўзидан равшанки, маҳсулот мўл бўлса, нархлар ҳам арзонлашади.

Лекин яхши иш ва бу ишга сарфланган меҳнат кутилган натижани бериши учун хўжалик йили якунланаётган пайтда ҳам аниқ пухта иш олиб бориш керак. Ҳолбуки, сабзавот, картошка, мева конвейерининг якунловчи боқсичида ташвишли узилишлар бўлмоқда. Октябрь ойининг бошларигача Қорақалпоғистон АССР жамоа ва давлат хўжаликларида картошканинг атиги 27 фоизи, Самарқанд вилоятида—40,7, Жиззах вилоятида — 44,2, Наманган вилоятида — 56 фоизи йиғиштириб олинди. Ҳосилни йиғиб-териб олишнинг чўзилиб кетиши маҳсулотнинг нобуд бўлишига олиб боради. Мухтор жумҳурият картошка етиштирувчилари ишининг пировард натижаси жуда кам — гектаридан 22 центнердан ҳосил олинди, яъни уруғлик зўрға ундириб олинди... Сирдарё вилояти хўжаликларида ҳосил бундан сал кўпроқ — гектаридан 40 центнерга, Қашқадарё вилоятида — 48, Сурхондарё вилоятида — 53, Бухоро вилоятида 60 центнерга тўғри келмоқда.

Гап картошка ҳосили йиғиштириб олинган майдонлар тўғрисида бормоқда. Ёғингарчилик ва совуқ тушгунга қадар деҳқон қўли тегмайдиган пайкаллардан нимани кутиш мумкин?

Сабзавотни йиғиштириб олишда ҳам шундай вазият юз бермоқда: Хоразм вилояти хўжаликларида далаларнинг тўртдан бир қисмидаги, Қашқадарё, Самарқанд, Бухоро вилоятлари жамоа ва давлат хўжаликларида сабзавот экилган ерларнинг тахминан ярмидаги ҳосил йиғиштириб олинди, холос.

Қорақалпоғистон хўжаликларида давлатга картошка сотиш режаси 30 фоиз, Тошкент вилоятида — 45 фоиз бажарилди. Сурхондарё хўжаликлари буюртма берилган тар мева ва резавор меванинг учдан бир қисминигина давлатга сотдилар, Самарқанд жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликлари узум етказиб беришни барбод қилмоқдалар.

Буларнинг ҳаммаси жумҳурият шаҳарларига маҳсулот етказиб бериш ва таъминлашга таъсир қилмоқда. Тошкент шаҳар деҳқончилик-саноат бирлашмаси мева ва сабзавот тайёрлашда унча юқори бўлмаган жумҳуриятдаги ўртача даражадан ҳам орқада қолмоқда. Бу ерда айниқса қишга маҳсулот ғамлаб қўйиш яхши эмас.

Тошкент вилояти саноат марказларини, бошқа минтақаларни таъминлаш иши ҳам яхши эмас.

Савдо вазирлиги режадаги 64,5 минг тонна ўрнига атиги икки минг тонна картошка, 4,1 минг тонна ўрнига тўққиз юз тонна қовун ва тарвуз, режалаштирилганига нисбатан 1,5 баравар кам мева ғамлади. Ўзбекбирлашув, «Ўзбекистон» жумҳурият давлат-кооператив ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳам бу ишни сусткашлик билан олиб бормоқда.

Гап фақат харид қилишдаги кечикишда эмас. Бир қанча ҳолларда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлайдиган жойнинг ўзи йўқ. Масалан, Сирдарё ва Наманган вилоятларида омборларни мавсумга тайёрлашни чўзиб юборишди. Тайёр ҳисобланган омборларда эса жиддий камчиликлар борлиги аниқланди. Бунинг устига омборларнинг тозалик ҳолати ташвиш туғдирмоқда. Тошкент шаҳар деҳқончилик-саноат бирлашмасининг Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номли давлат хўжалигидаги 300 тонна сиғимли картошка омбори чиқитлардан тозаланмаган. Шунга қарамай бу ерга оддий картошка эмас, балки уруғлик картошка келтирилмоқда. Ахир келгуси йил ҳосили шу уруғликнинг сифатига боғлиқ-ку!

Жумҳурият ҳукумати эҳтимол тутилган тақчилликнинг олдини олиб, сабзавот, мева, картошканинг кечки навларини бошқа минтақалардан ва ҳатто чет элдан сотиб олмоқда. Ҳозирги иқтисодий шароитда ана шу мақсад учун маблағ топиш осон бўлди, деб ўйлайсизми? Четдан келтирилган барча маҳсулотларни алоҳида жонкуярлик билан қабул қилиб олиш керак. Лекин вагонлар юки туширилмай тўхтаб қоляпти, ана шу қимматбаҳо юкларнинг маълум қисми яна чиқитга чиқариб юборилмоқда.

Шуниси диққатга сазоворки, муҳокама чоғида бу муаммоларни ҳал этишга бир қанча янги ёндашувлар топилди. Чунончи, Туркистон ҳарбий округининг вакиллари одамлар билан ҳам, техника билан ҳам ёрдам беришни таклиф қилдилар. Ўрта Осиё темир йўли ҳосилни сақлаш учун бўш турган рефрижератор секцияларини беришга тайёр.

Тайёрлаш ва савдо ташкилотларимиз фойдали маслаҳатлардан, аниқ ёрдамдан фойдаланишга тайёрмилар? Кўпгина ходимлар ҳамон эски тасаввурлар оғушида: режалар бажарилгани ҳақида рапорт берилса бас, етиштирилган, харид қилинган, омборларга олиб борилган маҳсулотларнинг тақдири уларни ташвишга солмайди.

Вазирлар Кенгашининг Раёсати мева ва сабзавот маҳсулотларини харид қилиш ва сақлаш учун масъул бўлган ходимларга қатъий баҳо берди. Тошкент вилоят ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ О. Г. Айдаков агар ишларнинг аҳволини тубдан яхшилашни таъминламаса, унга нисбатан қаттиқроқ чора кўрилиши ҳақида огоҳлантирилди. Ишдаги жиддий камчиликлар учун Тошкент шаҳар деҳқончилик-саноат бирлашмаси раиси ўртоқ С. Т. Тошқулов огоҳлантирилди.

Мева-сабзавот маҳсулотларини йиғиштириб олишни тезроқ тугаллаш, уни сотиш ва сақлаш учун жойлаш билан боғлиқ масалаларни тезкорлик билан ҳал қилиш учун Вазирлар Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ И. Ҳ. Жўрабеков бошчилигида жумҳурият штаби тузилди. Бу ишда амалий ёрдам бериши учун Вазирлар Кенгаши Раёсати аъзолари жумҳурият вилоятларига бирктиб қўйилди.

Мажлисда келгусида бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида йиғим-теримни пухта тугаллаш ва мева-сабзавот маҳсулотларини етарли миқдорда ғамлаб қўйиш алоҳида аҳамиятга моликлиги таъкидланди. Шу муносабат билан Раёсат ўзининг жумҳурият бозорини ҳимоя қилиш билан боғлиқ олдинги қарорларига яна бир бор қайтди. Баҳорда халқ истеъмоли молларининг айрим турларини Ўзбекистон ССР ҳудудидан ташқарига олиб чиқиш чеклаб қўйилганлиги ҳамда жумҳурият аҳолисига озиқ-овқат маҳсулотлари ва ашёвий молларни сотишни барқарор қилишга доир вақтинчалик чоралар товар запасларини сақлаб қолишга ва савдода тартибсизликнинг олдини олишга анча ёрдам берди.

Ҳолбуки, ҳамма жойда ҳам белгиланган қоидаларга қатъий риоя қилинмаяпти. Савдо ходимларининг четдан келган чайқовчилар билан тил бириктириш ҳоллари кўплаб аниқланмоқда, чайқовчилар айрим молларнинг тақчиллигидан бойлик орттириш учун фойдаланмоқдалар. Гўшт, мева ва саноат молларини рухсатсиз жумҳуриятдан ташқарига олиб кетаётган юк машиналари ушланаяпти. Масалан, Бухоро район матлубот уюшмаси балиқ консервалари солинган 900 та қутини Қирғизистонга олиб кетиш учун «рухсат» берган, Тошкентдаги «Электроприбор» заводидан Қозоғистонга олиб кетиш учун тўққиз минг сўмлик чироқлар олинган. Тошкент пойабзал савдоси идорасига қарашли 27-магазинда молларни яширадиган жой борлиги аниқланди. Магазин мудири бу ерга 27 минг сўмлик хориждан келтирилган пойабзални яширган. Андижон матлубот жамияти дўконларида бир кишига ўнлаб ва юзлаб килограмм ун, гуруч ва ёғ сотилмоқда.

Вазирлар Кенгашининг Раёсати вилоят, шаҳар, район Советларининг ижроия комитетлари бундай суиистеъмолларга қарши курашда бир қанча ҳолларда мустаҳкам позицияда турмаганликларини таъкидлади. Аслида Савдо вазирлиги ва Ўзбекбирлашув раҳбарлари ҳам бундай суиистеъмолларга тоқат қилиб келмоқдалар. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларига савдони барбод қилишнинг, моллар тақчиллигидан бойлик орттириш учун фойдаланишнинг ҳар қандай шаклларига қарши курашни кучайтириш топширилди.

Жумҳурият аҳолисини ҳимоя қилиш ва истеъмол бозорини муҳофаза қилиш мақсадида қонунчилик ташаббуси тарзида «Савдо қоидаларини, молларни сотиб олиш, жумҳурият ташқарисига олиб чиқиб кетиш ёки жўнатиш тартибини бузганлик учун моддий жавобгарлик тўғрисида» давлат ҳужжатини тайёрлаш мақсадга мувофиқ деб топилди. Унда кўзда тутиладиган чоралардан бири 300-1000 сўм миқдорида жарима солиш, қоидалар такроран бузилган тақдирда бундан ҳам қаттиқ чоралар кўришдир. Бу қонун лойиҳасининг йил охиригача Олий Совет сессияси кўриб чиқиши учун таклиф қилиниши кўзда тутилмоқда.

(ЎзТАГ шарҳловчиси).

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши комиссияларида

АРМИЯДА ХИЗМАТ ҚИЛИШГА ҒАМХЎРЛИК ВА ЭЪТИБОР

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Мудофаа масалалари ва ҳарбий хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. 1990 йил кузги чақириққа тайёргарлик, Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг «Жумҳурият ёшларини армияга чақириш ва уларнинг ҳарбий хизматни ўташини такомиллаштириш чоралари тўғрисида»ги Фармони ва ушбу Фармонга мувофиқ жумҳурият Вазирлар Кенгаши қабул қилган қарорни бажариш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилди. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг ҳарбий прокуратура ва ҳарбий комиссариат билан ўзаро муносабатлари муаммолари ҳам муҳокама қилинди.

Мажлисда Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашининг масъул ходимлари, жумҳурият Прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, ҳарбий прокуратура, ҳарбий комиссариатлар вакиллари, Тошкент шаҳар, район ижроия комитетларининг раислари қатнашдилар.

Мажлисни Олий Кенгашнинг мудофаа масалалари ва ҳарбий хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш комиссиясининг раиси В. Р. Ниёзматов олиб борди.

Мажлисда Ўзбекистон ССР ҳарбий комиссари генерал-майор В. Н. Маҳмудов, жумҳурият соғлиқни сақлаш вазири С. М. Баҳромов ахборот бердилар.

Мажлисда кузги чақириққа тайёргарлик ишлари мураккаб ижтимоий-сиёсий вазиятда олиб борилаётганлиги таъкидланди. Ҳозирги пайтда армия ҳаётида ва турмушида йўл қўйилаётган салбий ҳодисалар жангчиларда норозилик туғдираётган бўлса, уларнинг ота-оналари ва жумҳуриятнинг бутун жамоатчилигида ҳақли ғазаб уйғотмоқда. Армияда ҳанузгача интизом ва тартибни қўпол равишда бузиш, уставга зид муносабатлар, ҳарбий хизматчиларнинг ҳалок бўлиши каби ҳодисалар мавжуд.

Ҳозирги вақтда жумҳурият ҳарбий комиссариатлари Ўзбекистон ССР Президенти Фармонини бажариш юзасидан етарли даражада иш олиб бормаётирлар. Маълумки, бу ҳужжат ёшларни Қуролли Кучлар сафларига чақиришни ташкил этишни, йигитларнинг хизматни ўташини, уларнинг ижтимоий ҳимоясини яхшилашга қаратилган. Шу йилнинг кузидан бошлаб жумҳурият йигитларини Ўзбекистондан ташқарида жойлашган ҳарбий қурилиш қисмларига юбориш тўхтатилади. Тинч даврда ҳарбий хизмат бурчини бажариш чоғида ҳалок бўлганларнинг укаларини ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш тақиқланади. Мажлисда ҳарбий комиссариатлар фаолиятига доир муаммолар тўғрисида гапирилди. Ҳарбий комиссариатлар ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларини пенсия билан таъминлаш тадбирларини ҳали ҳам жуда суст амалга оширмоқдалар.

Вилоят чақириқ комиссиялари малакали тиббий ходимлар билан етарли тўлдирилмаган, замонавий асбоблар билан жиҳозланмаган, зарур дори-дармонлар етишмайди, чақириқ комиссияларида ишлаётган врачлар учун тегишли ижтимоий шароит яратилмаган.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари армияда хизмат қилишдан бош бортаётган шахсларни жавобгарликка тортишда ҳарбий комиссариатларга зарур ёрдам бермаётирлар. Ҳарбий комиссариатларнинг халқ депутатлари район, шаҳар, вилоят Советлари билан алоқалари етарли даражада йўлга қўйилмаган.

Ҳарбий комиссариатларнинг жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан алоқаларини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилди.

Мажлисда ҳарбий комиссариатларни ўзбек тилини биладиган ходимлар билан мустаҳкамлашнинг, жумҳуриятимиздан чақирилган йигитлар хизмат қилаётган ҳарбий қисмлар билан оталиқ ишларини янада кучайтиришнинг аҳамияти таъкидланди.

Яқин вақт ичида жумҳурият районларининг мамлакат округлари ҳарбий қисмлари билан бевосита алоқа ўрнатиши зарурлиги таъкидлаб ўтилди. Партия, совет, комсомол ходимларининг, жамоатчилик вакилларининг, ота-оналарнинг, атоқли кишиларнинг, уруш ва меҳнат ветеранларининг, маданият ва санъат арбобларининг, бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг ҳарбий бўлинмаларига сафарларини мунтазам уюштириш керак, дейилди мажлисда. Бу бўлинмаларга жумҳурият ҳаётини акс эттирадиган китобларни, даврий нашрларни, кинофильмларни юбориш лозим.

Мажлисда Ўзбекистон ССР Президенти Фармони қабул қилинган пайтдан буён бир ойдан кўпроқ вақт ўтган бўлса ҳам чақириқ ёшидаги йигитларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш ишларини ташкил этиш учун жумҳурият соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари ҳамда вилоят ижроия комитетлари соғлиқни сақлаш бошқармалари бошлиқларининг ўринбосарлари лавозимларига ҳанузгача ҳеч ким тайинланмаганлиги ҳақида ташвишланиб гапирилди.

Жумҳурият йигитларини армияга чақиришни ва уларнинг ҳарбий хизматни ўташларини такомиллаштириш билан боғлиқ бошқа кўпгина муаммолар ҳам ўртага қўйилди. Мажлисда Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Раиси М. И. Иброҳимов, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондонининг биринчи ўринбосари — штаб бошлиғи генерал-лейтенант Ю. Д. Букреев сўзга чиқдилар.

Мажлис ишида Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Ёшлар ишлари комитетининг раиси А. А. Аъзамхўжаев, республика Олий Кенгаши Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот комитетининг раиси Э. Ҳ. Халилов, Туркистон ҳарбий округи сиёсий бошқармаси бошлиғининг ўринбосари генерал-майор И. С. Фурманов ҳамда генерал-майор В. А. Калашников қатнашдилар.

[ЎзТАГ].

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ. 30 минг зарар ўрнини 50 минг сўм фойда эгаллади.. Ғузор ноҳиясидаги Куйбишев номли жамоа хўжалиги ижарачаси Самад Рустамовнинг уч йиллик фаолияти ана шундай натижа берди. Ўтган қисқа даврда паррандачилик фермасида қатор хайрли ўзгаришлар рўй берди. Учта янги бино қуриб битказилди. Жониворлар сони уч баробарга ортди.

Ўтган йили 15 тоннадан зиёд парҳез гўшт, 330 минг дона тухум ва 120 мингта жўжа олинди. Бугун ферма вилоятда кўзга кўринган хўжаликлардандир.

СУРАТДА: ижарачи Самад Рустамов оила аъзоси Тамара Рустамова билан.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

Ташвишли хабар

ЭСКИ ДАРД

Бу воқеаларнинг бир кунда рўй бериши тасодиф, албатта. Ўша куни, Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Вазирлар Кенгашида пахта терими даврида ёнғинга қарши хавфсизлик чораларини кучайтириш тўғрисидаги масала муҳокама этилаётганида, Кегайли районининг «Комсомол» тайёрлов пунктида пахтага ўт тушди. Ёнғин тайёрлаб қўйилган битта хирмонга ва эндигина уйилаётган иккита хирмонга тушган эди. Куйбишев номли совхоздан қизиб турган хом ашё келтирилганлиги бунга сабаб бўлди. Кўрилган зарар ҳисоблаб чиқилмоқда.

1988 йилда худди ана шу тайёрлов пунктида учта пахта хирмони худди шундай сабабга кўра ёниб кетган эди. Бундан теримга тайёргарлик чоғида ёнғинларнинг олдини олиш чоралари кўрилмаган, деган хулоса чиқариш мумкин.

— Албатта, ҳеч ким тасодифлардан қутулиб қололмайди, — дейди мухтор жумҳурият ички ишлар вазирлиги ёнғиндан сақлаш бўлими бошлиғининг ўринбосари В. И. Живницкий. — Лекин худди ўша қабул пунктлари ва пахта заводларида ёнғин рўй бераётганлигини қандай изоҳлаш мумкин. Ўтган йили 20 мартадан кўпроқ ёнғин чиққан эди. Бу йил, гарчи мавсум эндигина бошланган бўлсада, тўртинчи марта пахтага ўт тушди. Бундан бир неча кун илгари Амударё районидаги Тельман номли колхоз хирмонида икки центнердан кўпроқ хом ашё, 20 сентябрда эса Чимбой пахта заводининг К. Маркс номли тайёрлов пунктида пахта ёниб кетган эди.

Биринчи ҳодисада тракторнинг газ чиқадиган қувурида пайдо бўлган учқун ёнғинга сабаб бўлган эди. Тракторнинг учқун ўчирувчи қурилмасини беркитиб қўйишни унутган эканлар. Иккинчи ҳодисанинг юз беришига эса пахта ғарамлайдиган қурилмани электр қуввати билан таъминлайдиган симнинг узилиб кетиши сабаб бўлди.

В. Н. Живницкийнинг фикрича, Халқобод, Қўнғирот, Беруний, Манғит пахта заводлари ва тайёрлов пунктларидаги аҳвол ташвишлидир. Бу ерда аввал бўлганидек, электронасослар етишмайди, ҳосилни қабул қилиб олиш ва уни ажратишда ёрдамчи машиналардан фойдаланиш қоидалари тез-тез бузилиб туради.

Ҳукумат «ёнғинга қарши курашни кучайтириш тадбирлари»нинг навбатдаги туркумини қабул қилди. Бу тадбирлар қай даражада самарали бўлишини вақт кўрсатади. Лекин энг муҳими шундаки, ҳосил қабул қилувчиларга «чора-тадбирлар» билан эмас, балки ҳали ҳам камёб бўлиб қолаётган ёнғинга қарши ишлатиладиган жиҳозлар билан тезроқ ёрдам бериш зарур.

В. ТРОИЦКИЙ,
ЎзТАГ мухбири.

Долзарб мавзуда мусоҳаба

ДЕҲҚОННИНГ ЭРТАНГИ КУНИ

У ҚАНДАЙ КЕЧАДИ? БУ МУАММО БУГУН ҲАММАНИ ТАШВИШЛАНТИРМОҚДА

Қайта қуриш мамлакат, жумладан жумҳуриятимиз турмушида демократик силжишларни бошлаб берди. Ижтимоий тараққиёт жараёнлари нақадар зиддиятли бўлмасин, халқ маънавий-сиёсий эркинликни қўлга киритмоқда, одамлар инсоний ва миллий қадриятларини ҳис эта бошладилар, улар жамият ва давлат ишларини ўз қўлларига олмоқдалар. Турли ижтимоий-сиёсий гуруҳлар ҳамда ҳаракатларнинг шаклланиш жараёни эса тезлашмоқда. 1990 йилнинг 22 августида Ўзбекистон ССР Деҳқонлар уюшмаси тузилгани, жумҳурият Вазирлар Кенгашининг шу йил 4 октябрдаги 324-сонли қарорига биноан у янги мустақил ижтимоий ташкилот сифатида рўйхатга олингани бунинг далилидир.

БУНДАЙ УЮШМАНИНГ ТАШКИЛ ЭТИЛИШИГА САБАБ НИМА!

Ана шу саволга Ўзбекистон ССР Деҳқонлар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари, жумҳурият Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети ҳайъатининг аъзоси Ҳамроқул Холиқович ХОЛИҚОВ шундай деб жавоб берди:

— Маълумки, деҳқон — она заминда етиштириладиган жамики ноз-неъматларнинг соҳиби, амалиёт донишманди. Лекин бўзчи белбоққа ёлчимас деганларидек, у йиллар мобайнида пахта экиб, косаси оқармади — меҳнатига яраша рағбат кўрмади; сабзавот, полиз экинлари ва картошка парваришлаб, боғу роғлар барпо этди-ю дала ва боғ маҳсулотларини бозордан сотиб олишга мажбур бўлди. Айниқса бугун аҳоли гўшт ва сут, сабзавот ва мева, ўсимлик мойи ва қанд-шакар танқислигини ҳамма жойда сезиб турибди. Мазкур муаммоларни ҳал этишда, яъни кишилар фаровонлигини, юрт маъмурчилигини яхшилашда жумҳурият партия ва ҳукуматининг «Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ва якка тартибда уй-жой қурилишини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарори, Ўзбекистон ССР Президентининг «Жумҳурият аҳолиси шахсий хўжалигидаги моллар ва паррандаларни ем-хашак билан таъминлаш ҳамда уларда чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни жадаллаштириш тўғрисида»ги фармони муҳим аҳамиятга эга. Бироқ бу ҳужжатларда илгари сурилган тиғиз вазифаларни тўла-тўкис бажариш турғунлик йилларидагидек ҳавойи ваъдаларни эмас, балки қатъий амалий саъй-ҳаракатларни талаб этади. Шу боис Тошкентда Ўзбекистон ССР Деҳқонлар уюшмасининг таъсис қурултойини чақириш мақсадга мувофиқ деб топилди. Ана шу йиғинда ушбу номдаги янги мустақил ижтимоий ташкилот тузилиб, унинг устави қабул қилинди. Уставда, жумладан, бундай дейилади: «...у колхозлар, совхозлар, қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатадиган ҳамда унинг маҳсулотларини қайта ишлайдиган корхоналар, агрофирмалар, агрокомбинатлар, хўжаликлараро ташкилотлар, фермер хўжаликлари, ўқув юртлари ва илмий муассасаларнинг жамоалари, деҳқон хўжаликлари, ижарачилар, шахсий ёрдамчи хўжалик юритаётган фуқаролар, аграрчи-олимлар, кенгашлар, уюшмалар, бирлашмалар ва бошқа хил тузилмаларнинг ихтиёрий асосдаги қўшилувидан ташкил топади».

— Ҳамроқул Холиқович, янглишмасам, сиз тилга олган хўжаликлар, корхоналар, агрофирмалар, агрокомбинатлар, бирлашмалар ва фуқаролар шу уюшманинг аъзолари ҳисобланадилар. Шундай эмасми!

— Шундай. Бироқ шуни айтиш жоизки, уюшмага аъзолик жамоа ва якка тартибда бўлади. Унинг таркибига кирган жамоат ташкилотлари мустақилликни сақлаб қоладилар ҳамда ўз уставлари ва низомларига, ушбу уставга риоя қиладилар.

— Муштарийларимизнинг асосий қисми қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлашади. Шу боис уларни уюшманинг мақсад ва вазифалари қизиқтириши табиий.

— Уюшма ўз аъзоларининг вакили ҳисобланади. Бинобарин, давлат органлари, хўжалик, жамоат ва кооператив ташкилотларда уларнинг ижтимоий-иқтисодий жамоа ҳамда шахсий ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилади, хўжаликларнинг мулки ва хўжалик юритишнинг турли хил шаклларини тенгҳуқуқли асосда ҳамда эркин ривожлантиришга, деҳқон ернинг ва ўз маҳсулотининг соҳиби сифатида қарор топишига кўмаклашади.

Уюшманинг энг муҳим мақсадига келсак, бу ҳақда мухтасар қилиб шундай дейиш мумкин: қишлоқ хўжалигида туб ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар ясайди, тармоқнинг устун даражада ривожланишини таъминлайди, қишлоқнинг қайта қурилиши ва деҳқонларнинг маънавий шаклланишлари, деҳқончилик-саноат мажмуи ходимларининг турмуш ва меҳнат шароитини яхшилаш учун ижтимоий ҳаракатни вужудга келтиради.

Бундан ташқари, у қишлоқ хўжалиги ва қайта ишлаш корхоналарининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, капитал маблағ структурасини муқобиллаштириш, қишлоқ хўжалиги ва саноат маҳсулотларининг иқтисодий асосланган нархлари ҳамда стандартларини қарор топтириш, солиқ ва молия-кредит системасини такомиллаштиришни назарда тутади, деҳқончилик-саноат мажмуининг бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтишига, бунинг учун мавжуд потенциалдан самарали фойдаланишга эришади. Бу ҳол ўз навбатида жумҳурият аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилашга ёрдам беради.

— Ана шу кенг кўламдаги мураккаб вазифаларни рўёбга чиқариш учун қандай тадбирларни амалга ошириш мўлжалланмоқда!

— Аввало, уюшмамиз мулкчилик ва ерда хўжалик юритишнинг турли хил шаклларини ривожлантириш мақсадида тенг даражадаги иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий шарт-шароитларни яратади. Иккинчидан, деҳқон хўжаликлари ва қишлоқ хўжалик кооперативлари ташкил этиш ниятида фойдаланилмай ётган ёки оқилона фойдаланилмаётган ерларни ўзлаштиради, мақсадга мувофиқ жойларда ёрдамчи хўжаликларнинг деҳқон хўжаликларига ўсиб чиқишини таъминлайди. Шу билан биргаликда уюшма жамоа ва давлат хўжаликларининг ишлаб чиқаришга техникавий хизмат кўрсатишда, уруғчилик, маҳсулдор ва зотли чорва моллари таъминотида, маҳсулотни сотиш, мутахассислар ёрдамини уюштиришда деҳқон хўжаликлари, ёрдамчи хўжалик юритаётган фуқаролар, ижарачилар ва кооперативлар билан ўзаро фойдали иқтисодий алоқаларнинг йўлга қўйилишига ёрдамлашади. Бунда биз албатта давлат ва жамоат ташкилотлари, бошқа уюшмалар ҳамда кўнгилли жамиятлар билан ҳамкорликда иш олиб борамиз.

— Уюшма аъзоларининг ҳуқуқ ва бурчлари хусусида ҳам икки оғиз сўзлаб берсангиз!

— Улар уюшма ишини бошқаришда, кун тартибидаги масалаларни муҳокама этиш ва қарорлар қабул қилишда қатнашиш, уюшманинг раҳбарлик ва бошқа органларига сайлаш ҳамда сайланиш, ташкилот фаолиятини яхшилаш, унинг ишидаги камчиликларни бартараф қилиш юзасидан таклифлар киритиш, ўзининг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш учун уюшма органларига мурожаат этиш, фавқулодда ҳолатларда белгиланган тартибда моддий мадад олиш, уюшмадан ихтиёрий равишда чиқиш ҳуқуқларига эгадирлар.

Уюшма аъзоларига қуйидагилар мажбурийдир: уставга риоя қилиш, аъзолик бадалларини ўз вақтида тўлаб туриш, уюшма қарорларини бажариш. Уставга риоя қилинмаганлиги учун уюшма аъзоларига жамоат таъсири кўрсатиш чораси қўлланилади, охирги чора унинг таркибидан чиқариш ҳисобланади.

— Аъзолик бадалининг миқдори қанча!

— Уюшмамизга аъзо бўлишни хоҳловчи фуқаролар дастлаб ариза бериш пайтида бир сўм тўлайдилар. Йиллик бадал эса — 5 сўм. Аъзолик бадалларининг 50 фоизи маҳаллий уюшма ихтиёрида қолади.

— Демак, жойларда уюшманинг бошланғич ташкилотлари ҳам тузиладими!

— Саволингиз ўринли. Уюшманинг ташкилий асоси бошланғич ташкилотлардир. Улар меҳнат жамоаларида, шунингдек, ҳудудлар бўйича ташкил этилади. Бошланғич ташкилотлар ихтиёрий равишда район, вилоят ва тармоқ деҳқонлар уюшмаларига бирлашишлари мумкин.

— Ҳамроқул Холиқович, Ўзбекистон ССР Деҳқонлар уюшмаси тузилганига қарийб икки ойча бўляпти. Шу вақт ичида қандай амалий ишлар қилинди!

— Тўғриси, ҳозир асосан ташкилий юмушлар билан бандмиз. Ўтган даврда уюшма ҳайъатининг иккита мажлиси бўлиб ўтди. Биринчисида 1990—1991 йилларга мўлжалланган иш режаси тасдиқланди. Истиқболда ташкилий масалаларни узил-кесил ҳал этиш, жумҳурият хўжаликлари, корхоналари ва муассасалари ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларга зиммаларидаги вазифаларни бажаришда яқиндан ёрдам бериш, жамоа ва давлат хўжаликлари аъзолари ҳамда ишчилари, деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари учун мақбул маданий-маиший шароит яратиш, уларнинг даволанишлари ва дам олишлари учун касалхоналар, санаторийлар хизматини яхшилаш, болалар боғчаларига оталиқ қилиш каби муҳим масалаларни рўёбга чиқариш кўзда тутилган. Бундан ташқари, 1991 йилнинг май ойида Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти колхозчилари ва совхоз ишчилари хонадонларини ичимли сув ҳамда табиий газ билан таъминлаш ишининг аҳволи ҳақида «Аралводстрой» ҳудудий бошқармасининг ахборотини тинглашга қарор қилинди. Иккинчи мажлисда эса «Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети ўрнига жумҳурият Қишлоқ хўжалиги вазирлигини тузиш тўғрисида»ги масала кўрилиб, бир овоздан маъқулланди. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи хўжаликлар, тармоққа дахлдор бошқа ташкилотлар маъмурий-бошқарув ходимларининг меҳнат ресурсларига, қишлоқ хўжалиги техника воситаларининг ишчи кучига белгиланган солиқни бекор қилиш ҳақидаги таклифлари жумҳурият ҳукуматига ҳавола этилди. Шунингдек, 1991 йилнинг 1 январидан кучга кирувчи ижтимоий суғурта ва ижтимоий таъминот харажатларини такомиллаштириш юзасидан иттифоқ миқёсида қабул қилинган қарор хўжаликларни молиявий жиҳатдан заифлаштириши ҳайъат мажлисида алоҳида таъкидланди. Бу қарорни иттифоқ миқёсида қайта кўриб чиқиш тўғрисида жумҳурият ҳукумати ва тегишли идораларга таклиф киритилди.

Деҳқонлар уюшмаси фаолиятига боғлиқ барча ташкилий масалаларни ҳал этишда амалий ёрдам бериш мақсадида ҳайъат мажлисининг қарорига биноан бир гуруҳ мутахассислар вилоятларга жўнаб кетдилар. Шу кеча-кундузда улар жойларда қизғин иш юритишаяпти.

Суҳбатдош:
Икром ЎТБОСАРОВ.

ШУНДАЙЛАР БЎЛСА АГАР ДУНЁДА...

ОИЛА ДАВРАСИДА МУТОЛАА

Аёл — она. Бу мўътабар зотни таърифлаш учун гўзал сўзлар камлик қилади. Асрлар давомида шоиру машшоқлар, носиру мусаввирлар аёл тасвирию таърифини ниҳоясига етказолмаганлар.

Аёл бахти — аёл бўлмоқдир, дейдилар. Мен эса буни ўзгартириб, аёл бахти — она бўлмоқдир, дегим келади. Қанийди ҳамма оналарнинг қалби Норгул Носирова ҳамда Ойимноз Холиқованики каби осмон қадар кенг бўлса.

Сурхондарё вилоятининг Гагарин районидаги «Советобод» давлат хўжалигида истиқомат қилаётган Норгул опа ҳозир 46 ёшда. У етти фарзанднинг оқила волидаси. Турмуш ўртоғи Умар Шарипов ҳар бир ишда унга кўмакдош. Оилада тарбия олган фарзандлар жамиятимизнинг етук кишилари қаторидан ўрин олмоқдалар. Усмон — ўқитувчи, Ҳусниддин — ҳисобчи, қизлари эса тарбиячи. Етти ширин-шакар набиралари бор. Мен келинлари Азизахон ва Матлубахон ҳақида сўраганимда Норгул опанинг кўзларида меҳр ёлқинланди.

— Қизларимни жуда яхши кўраман. Келинларимнинг эса баҳоси йўқ.

Бу сўзларни тинглар эканман, хаёлимдан кечагина таҳририятимизга келган мактуб ўтди. Аламзада келинни арзимаган нарса учун қайнона уйдан қувиб юборган. Кўп жабр тортган фарзанднинг онаси ўзига ўт қўйишни мақсад қилибди.

Дарвоқе, бу жумҳуриятимиз дардига айланган муаммо. Келинларимиз турмуш ташвишларига ожизлик қилаяптилар шекилли...

Норгул опа билан Умар ака турмуш қурганларига 31 йил бўлди. Фарзандларининг тўнғичи 31, кенжаси 3 ёшда. Улар шу вақтгача бир-бирларига қаттиқ гапирганларини эслай олмайдилар. Она ҳам ишлаб, ҳам фарзандларини оқ ювиб, оқ тарайди. Гўдаклари касалхона юзини кўришмаган. Ҳозирги ёш оилалар бузилиши, аёлларнинг ўз-ўзига ўт қўйишларини она изтироб билан афсусланиб гапиради.

Шариповлар хонадонининг ҳам ўзига яраша ташвишлари бор, албатта. Бу оилада икки талаба, олти ўқувчи тарбияланмоқда. Ота-она уларни яхши ўқитиб, ораста кийинтиришга ҳаракат қилади. Норгул опа совхоз клубида, Умар ака эса механизациялашган кўчма колоннада ишлайдилар. Шунга қарамай баъзан моддий етишмовчиликлар рўй беради...

А. Қодирий номидаги давлат хўжалиги I-бўлимида яшовчи Ойимноз Ҳолиқованинг фарзандлари 14 та. Уларнинг саккиз нафари мустақил ҳаёт кечирмоқда. 32 нафар жажжи набиралари бор. Катта қизлари Мопархон 9 нафар фарзанднинг онаси. Ўғиллари Каромат Норматовнинг эса олти боласи бор. Биз борганимизда Ойимноз момо талаба ўғли Каримнинг эгизак фарзандларини ўйнатиб ўтирган экан.

Узоқ йиллардан буён ҳали усти шифр кўрмаган лойсувоқ уйларга боқар эканман, онадан сўрадим:

— Раҳбарлардан ёрдам сўрамадингизми?

— Қайдам, болам. Ариза қилиб борса бўлади дейишади-ю... Берса хўп, бўлмаса уяласан киши, — дейди у соддадиллик билан.

Турмуш ўртоғи Қудрат ота Норматовдан эса: «Мактаб қоровуллигидан келаётган озгина мояна билан катта оилани боқиш, фарзандларингизни олий даргоҳларда ўқитиш оғир эмасми?» дея сўрасам, бундай деди:

— Ўзим киймасам ҳам, емасам ҳам болаларимга китоб пули топиб берсам, дейман.

Бўлиб ўтган суҳбатдан сўнг бу содда, камтарин, бағри дарёдек кенг, сабр-тоқатли инсонларнинг саховати ва бардошига ҳавасим келди.

Музрабод ва Ободон қишлоқ Советлари ижроия комитетларининг раҳбарлари ўз ҳудудларида шунчалик саҳий инсонлар борлигидан албатта хабардордирлар. Мен бу бағри кенг хонадонлар матонатини ёшлар учун ўрнак қилгим келади.

Аёл... Унинг ҳақида ўйлар эканман, севимли шоиримиз Абдулла Ориповнинг қуйидаги мисралари хаёлимдан кечинади:

Ҳатто зеб-зийнатни юлқиб зиёда
Ҳайкал ҳам қўйингиз бамисли хаёл,
Шундайлар бўлмаса агар дунёда,
Бу қадар муҳтарам бўлмасди аёл.

У. ХОННАЕВА.

Дала меҳнаткашларининг дам олиши ҳақида гап кетганда кўплаб одамларнинг фикру ёдини Қора денгиз бўйларида ёки мамлакатимизда машҳур бўлган курортларда ҳордиқ чиқариш туйғуси қамраб олади. Аммо, бундай қулайликка ҳамма ҳам бирдай эришиши қийин, албатта. Хўш, дам олиш учун Сочи, Ялта, Батуми, Сухумига бориш шартми? Йўқ. Жумҳуриятда ҳам ҳордиқ чиқариш, даволаниш учун шароити бор жойлар жуда кўп. Ана шундай масканлардан бири Фарғона вилояти Риштон ноҳиясидаги Совет Иттифоқи Қаҳрамони Мамадали Топиболдиев номли жамоа хўжалигида жойлашган санаторийдир.

У шундоққина Катта Фарғона канали оқиб ўтадиган соҳил яқинига жойлашган. Атрофи ҳар хил мевали ва манзарали дарахтлар билан ўралган.

Санаторийда барча қулайликлар мавжуд. Дам олувчилар истаган пайтда кутубхонага бориб китоб ўқишлари, кечқурун эса клубда кино томоша қилишлари, маданий ҳордиқ чиқаришлари мумкин.

СУРАТЛАРДА: юқорида физиотерапия ҳамшираси Барно Ортиқова бемор Башорат Қундузовани электр токи орқали даволаяпти. Пастда: санаторийнинг дам олиш хонасида оқшомги ҳордиқ чиқариш пайти.

У. ҚЎШВОҚОВ олган суратлар.

Спорт • Спорт • Спорт • Спорт

ШАРҚОНА БЕЛЛАШУВ

Тошкентдаги «Юбилей» спорт саройида курашнинг таэквандо тури бўйича биринчи бор халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Шарқона беллашувлар мухлисларда яхши таассурот қолдирди. Шуниси эътиборга лойиқки, спортнинг бу тури республикамизда оммавийлашиб бораётир. Натижада ҳозирги кунда кўпчиликка таниш бўлиб қолган йигитлар турли мусобақаларда ўзларини кўрсатишаётир. Монреалда таэквандо бўйича ўтган жаҳон чемпионатида жумҳуриятимиз вакили Ботир Мамедов бронза медали совриндори бўлганди.

Мана, ниҳоят, томошабинлар шарқона беллашув — таэквандо бўйича биринчи халқаро мусобақанинг ҳам шоҳиди бўлдилар. Таъкидлаш жоизки, спортнинг бу туридаги баҳслар ранг-барангдир. Унинг иштирокчилари қўл ва оёқ ҳаракатлари ёрдамида рақибни доғда қолдирадиган ўзига хос усулларни намойиш этадилар. Баландликка маҳкамланган ёғоч тахтани оёқ билан синдиришда имтиҳондан ўтадилар. Шунингдек, ёғоч тахталарни қўл билан синдиришда ҳам ўз кучларини кўрсатадилар. Қисқаси таэквандо ҳар бир иштирокчидан ниҳоятда абжирлик ва маҳорат талаб қилади.

«Юбилей» спорт масканида ўтказилган халқаро турнир давомида жумҳуриятимиз вакиллари совриндорлар сафидан ўрин эгаллаш учун қаттиқ курашдилар. Ҳурмат шоҳсупасига кўтарилганлар сафида тошкентлик халқаро миқёсдаги қора белбоғ соҳиби Комилжон Абдуллаев ҳам бор. У кумуш медални қўлга киритди. Комилжон билан суҳбатимиз курашнинг шарқона тури — таэквандога жумҳуриятимизда қачон асос солинганлиги ҳақида борди.

— 1989 йили Ўзбекистонда таэквандо федерацияси ташкил этилгандан сўнг вакилларимиз Европа ва жаҳон миқёсидаги беллашувларда қатнашиб, совринли ўринларни эгаллай бошладилар. Сир эмаски, спортнинг ҳар қандай тури сабр-чидам, матонат талаб қилади. Буларсиз ютуққа эришиб бўлмайди. Жумҳуриятимизда шарқона спорт ўйинлари 1980 йилдан оммавийлаша бошлади. Бунда Ўзбекистон таэквандо федерациясининг президенти В. Лигайнинг хизмати катта.

— Комилжон, сиз таэквандога нима сабабдан қизиқиб қолдингиз?

— Бу энг севимли машғулотим, умрим мазмунидир. Спортнинг бу турини танлашимда дўстларим Алишер Тангриев, Ботир Мамедов, биринчи устозим Вальмир Васильевич Лигайнинг менга катта ёрдам кўрсатганликларини алоҳида таъкидлашни истардим. Шунингдек, мамлакат биринчилигининг совриндори Ғайрат Қосимов, Фурқат Халилов ва бошқа таэквандо кураши усталарининг беллашувлари менинг бу соҳага бўлган ишқимни оширди.

— Тошкентдаги халқаро мусобақа сиз учун нима берди?

— Бу — ҳаётимдаги иккинчи турнирдир. Умуман, жорий йил мен учун омадли келди, десам муболаға бўлмайди. Июнь ойида ўтказилган жумҳурият биринчилигида кумуш медални қўлга киритдим. «Юбилей» спорт саройида эса жаҳондаги энг кучли спортчилар билан баҳслашиш имкониятига эга бўлдим. Ана шундай беллашувлар ҳар бир ёш спортчи учун катта сабоқ бўлиши табиийдир. Мен ҳам бу турнирда таэквандо кураши усуллари бетакрор эканлигини яна бир бор ҳис этдим.

— Сизга мусобақа давомида қайси спортчи ва команда манзур бўлди?

— Кореялик таэквандо усталари нафақат менга, балки томошабинларга ҳам маъқул тушди, десам янглишмаган бўламан. Улар команда ҳисобида ҳам ўзларини кўрсатганликлари фикримнинг далилидир. Спортчилар ҳақида гап кетганда эса ҳар бирининг ўзига хос кучли томони борлигини қайд этиш керак.

— Ўзингиз ёшлар билан машғулотлар ўтказасизми?

— Ҳа, Митрофанов номли сув спорти комплекси залида бу турга ихлос қўйганлар билан кунига икки соатдан ўқув машғулотлари ўтказаман.

— Кўпчилик каратэ ва таэквандо деярли бир хил деб ҳисоблайди. Шу тўғрими?

— Йўқ, мутлақо бундай эмас. Мутахассис ёки ишқибоз бўлмаганларга шундай туюлиши мумкин. Аслида эса улар орасида катта фарқ бор. Масалан, каратэда чалиб йиқитиш, тананинг истаган ерига зарба бериш мумкин. Таэквандода эса кўпинча оёқ зарбалар берилади.

— Таэквандо ўзи нима, спортми ёки санъатми?

— Бу саволга ҳар ким ўзича жавоб бериши мумкин. Кимгадир у спорт, яна бошқага эса санъат туюлиши мумкин. Менимча, у ҳар иккисининг мужассами, яъни куч ва маҳорат йиғиндисидир.

— Спортнинг бу тури билан неча ёшдан ва қанча ёшгача шуғулланиш мумкин?

— Менимча, 4—5 ёшдан машқ қилса бўлади. Кунига эрталаб ва кечқурун 20—30 минут вақт ажратиш керак. Ёш чегарасига келсак, озгина бўлса-да қўл ва оёқларида кучи, юракда иштиёқи бўлган ҳар бир инсон шуғулланиши мумкин.

— Машғулотларга қанча вақт ажратасиз? Бўш пайтингизда нималар билан шуғулланасиз?

— Асосан ўз устимда ишлашни давом эттираман. Шунингдек, таэквандо ассоциацияси таркибида директор ёрдамчиси вазифасида ишлайман. Миллий қўшиқларни, мусиқий оҳангларни тинглашни севаман.

— Келгуси режаларингиз қандай?

— Насиб этса 1991 йилги жаҳон биринчилигида қатнашиб, чемпион бўлиш. Шунингдек, 1992 йилги олимпиада ўйинларида иштирок этиш.

— Ниятингиз ҳамроҳингиз бўлсин.

Суҳбатдош:
Мардон ЕҚУБОВ.

МУСОБАҚА, НАТИЖА

● ХОККЕЙ

УЧ ПЕШҚАДАМ

Олий лигада бўлиб ўтган навбатдаги тур учрашувларидан сўнг уч команда пешқадам бўлиб олди. Маълумки, Челябинскнинг «Трактор» коллективини қабул қилган Москва армиячилари 2:2 ҳисобида дуранг ўйнаб, бир очкони йўқотдилар. Киевнинг «Сокол» командасини ўз майдонида 5:3 ҳисобида мағлубиятга учратган Москва динамочилари уларга етиб олишди. Пойтахтнинг яна бир коллективи — «Крылья Советов» эса Воскресенскда маҳаллий «Химик» командаси билан учрашиб, 2:4 ҳисобида бой берди. Натижада Москванинг уч клуби — «Динамо», МАСК, «Крылья Советов» жамғармасидаги очколар тенглашди, яъни 19 тадан бўлди.

Москва динамочилари киритилган ва ўтказиб юборилган шайбалар нисбати яхши бўлганлиги учун биринчи поғонани, армиячилар ва «Крылья Советов» хоккейчилари эса иккинчи-учинчи ўринларни банд этдилар.

«Торпедо» (Ярославль) — «Динамо» (Рига) учрашувида биринчи команданинг қўли баланд келди. Майдон эгалари меҳмонлар дарвозасига жавобсиз учта шайба йўлладилар.

● ФУТБОЛ

РАҚИБЛАР ШАЙЛАНМОҚДА

Маълумки, Италия ва Венгрия терма командалари бўлажак Европа биринчилигининг саралаш учрашувларида совет футболчилари билан бир гуруҳга кирганлар. Улар қитъада катта обрў ва эътиборга эга бўлиб, бўлажак баҳсларда ватандошларимизнинг асосий рақиблари бўлишлари турган гап.

Итальянлар ўз мамлакати терма командасига шунчалик меҳр қўйганларки, уни «Скуадра Адзурра» деб атаганлар. Яқинда команда бош устози Адзелио Вичини бўлажак учрашувларда мамлакат шарафини қайси футболчилар ҳимоя қилишларини эълон қилди. Унга Италиянинг беш кучли клуби ўйинчилари кирдилар. Булар «Интер», «Милан», «Наполи», «Ювентус», «Рома» командаларининг чипор тўп усталаридир. Улар орасида оламга донғи кетган Барези, Бергоми, Де Агостини, Феррара, Берти, Де Наполи, Донадони, Бажо, Скиллачи, Сирена каби футболчилар бор.

Итальянлар дастлаб (17 октябрда) Венгрия терма командаси билан учрашадилар, сўнгра 3 ноябрда совет футболчиларини ўз майдонларида қабул қилишади.

Қисқаси рақиб командалар ҳал қилувчи учрашувларга пухта тайёргарлик кўраяптилар. Совет футболчилари ҳам ўртоқлик учрашувлари ўтказиб, ўз кучларини амалда синаб кўришаётгани ишқибозларга маълум. Куни кеча Исроил терма командаси билан ана шундай матч ўтказилиб, 3:0 ҳисобида ғалаба қозонилгани бунинг далилидир.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЕҚУБОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИ ИНСТИТУТИ

1990—1991 ўқув йили учун

КУНДУЗГИ ТАЙЕРЛОВ БУЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Халқ хўжалигининг барча тармоқларида ишлайдиган, 34 ёшгача бўлган тўлиқ ўрта маълумотли илғор ишчилар, колхозчилар, СССР Қуролли Кучлари сафларидан захирага бўшатилган ҳарбий хизматчилар ҳарбий қисмлар қўмондонлиги, саноат корхоналари, қурилишлар, транспорт, алоқа ташкилотлари, колхоз ва совхозларнинг йўлланмаси бўйича (мактабни битиргандан кейин икки йиллик меҳнат фаолиятига эга бўлган ва йўлланма берган ташкилотда ишлашда давом этаётган тақдирда) қабул қилинадилар. «Бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолияти назорати ва таҳлили» ихтисослиги бўйича ўқишга ҳисоб-китоб ва назорат ишлари билан машғул бўлган камида икки йиллик меҳнат фаолиятига эга бўлганлар хўжаликларнинг йўлланмаси бўйича қабул қилинадилар.

Кундузги умумтаълим мактабларини битирган ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадаларининг аъзолари мактабни битирган йилдаёқ тайёрлов бўлимига қабул қилинадилар.

Институт қуйидаги ихтисослар бўйича агроном-олимларни тайёрлайди: агрокимё ва тупроқшунослик, агрономия, мева-сабзавотчилик ва узумчилик, ўсимликларни химоя қилиш, ўрмон хўжалиги, агросаноат комплекси тармоқларида иқтисод ва бошқарув, бухгалтерия ҳисоби, хўжалик фаолияти назорати ва таҳлили.

Тайёрлов бўлимига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: ректор номига ёзилган ариза, иш жойидан йўлланма, ўрта маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), ишлаб чиқариш ва партия комсомол тавсифномаси, 3х4 см. катталикдаги 8 та фотосурат, 086/У андозадаги тиббий шаҳодатнома, меҳнат дафтарчасидан кўчирма.

Агрономия ва ҳайвоншунослик ихтисослари бўйича иқтисод ва ўрмон хўжалиги ихтисослари бўйича ўқишга кирувчилар билан биология ва кимё фанларидан, иқтисод ва ўрмон хўжалиги ихтисослиги бўйича ўқишга кирувчилар билан эса — биология ва математика фанларидан суҳбат ўтказилади.

Ўқиш муддати — 8 ой.

Ҳужжатлар — 10 ноябргача қабул қилинади.

Суҳбат — 15—25 ноябрь кунлари, тингловчилар рўйхатига қабул қилиш — 25—31 ноябрь кунлари ўтказилади.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 ДЕКАБРДАН БОШЛАНАДИ.

Кундузги бўлим тингловчилари стипендия ва ётоқхона билан таъминланадилар.

Тайёрлов бўлими битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган шахслар институт кундузги бўлимининг 1-курсига кириш имтиҳонларисиз қабул қилинадилар.

Манзилимиз: 700183, Тошкент шаҳри, 183-алоқа бўлими. Телефон 63-75-00.

САБЗАВОТ-МЕВА МАҲСУЛОТЛАРИНИ САҚЛАШ ВА ҚАЙТА ИШЛОВ БЕРИШ НИЯТИДА БУЛГАН КОРХОНА, ТАШКИЛОТ, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАР ДИҚҚАТИГА!

«СОЮЗПРОМНАЛАДКА» ЎРТА ОСИЁ МАХСУС КОРХОНАСИ

ҚУЙИДАГИ ХИЗМАТЛАРНИ ТАКЛИФ ЭТАДИ:

Технологик, энергетика ва музлатиш жиҳозларини (ватанимизда ва чет элда ишлаб чиқарилган) монтаж қилиш, таъмирлаш ва созлаш;

«Лимекс-Бау» ГДР омбори ва БХРнинг олма шарбатини асептик сақлаш ва қуйиш линияларига сервис хизмат кўрсатиш ва эҳтиёт қисмлари билан таъминлаш;

Иқтисодий ёрдам кенгаши мамлакатлари ва Югославияда ишлаб чиқилган линияларни таъминлаш ва эҳтиёт қисмлари билан қисман таъминлаш.

Манзилимиз: 700007, Тошкент шаҳри, Боткин кўчаси, 110/11-уй. Телетайп 336133 «Аргус».

Телефонлар: 67-28-20, 67-35-29.

Ойнаи жаҳонда

13 ОКТЯБРЬ, ШАНБА

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

*

9.00 «Ҳужжатли экран».
10.00 «Садоқат». Видеофильм (такрор.).
10.55 «Футбол чорраҳаларида».
11.25 Сурхондарё вилояти Шўрчи ноҳиясидаги «Наврўз» ансамблининг концерти.
11.55 «Қиз ўғирлаш». Бадиий фильм (Румыния).
13.20 «Деҳқон юмушлари».

* * *

18.05 «Қўшнилар». Мультфильм.
18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Камолот сари». Башорат Мансурова ва Илҳом Иброҳимов.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ҳафтанома».
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ҳорманг, пахтакорлар!».
23.00 «Кўпик». Бадиий фильм («Мосфильм»).

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Савту калом». А. Лоҳутий ғазаллари асосида тайёрланган адабий-мусиқий кўрсатув.
9.55 Бизнинг хазинамиздан. Султон Сафар. «Шарорам хучанд». Телевизион спектакль.
12.05 «Қуллар». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 3-серия (рус тилида).

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Виждон йўқолди». Мультфильм.
18.20 «Суруди «Парвона».
19.00 «Новости».
19.20 «Қуллар». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 3-серия (рус тилида).
20.30 «Ахбор».
20.50 «Ҳазораи «Шоҳнома».
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Боз як барномаи жавони».
23.05 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Помир» (Душанбе)—«Спартак» (Москва)

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 Спорт ҳамма учун.
9.15 Жаҳон халқлари ижоди.
9.45 «Онам, дадам ва мен». 6 ойдан 7 ойгача бўлган боланинг ўсиши ва тарбияси.
10.15 «Умринг боқий бўлсин, Ер!». Экологик программа.
11.15 Режиссёр Б. Кимёгаров фильмлари. «Ҳасан аравакаш» («Тожикфильм»).
12.50 Некрасов станицаси фольклор ансамбли ҳамда Москва «Маланка» ансамблининг чиқиши.
13.05 СССР Давлат автоинспекцияси бош бошқармасининг бошлиғи Б. А. Коряковцев сўзи.
13.35 «Бурда моден» таклиф этади...
14.05 «Партнёр». Тижорат хабарномаси.
14.35 «Муҳофаза ёрлиғи». Россия халқ ҳунармандчилиги ҳақида.
15.05 «Пи» белгиси билан». Илмий-оммабоп программа саҳифаларида.
16.05 Балет артисти, педагог С. Н. Головкина туғилган кунининг 75 йиллигига. Москва академик хореография билим юрти ўқувчиларининг концерти.
17.30 Болалар учун фильм. «Буюк ҳайвон ўргатувчи».
18.45 «Халқаро панорама».
19.30 «Бола ва булут». Мультфильм.
19.40 «Кулги кечаси».
21.30 «Время».
22.00 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.
22.15 СССР ҳукуматида.
22.25 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Бонунинг таърифи». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Мосфильм»). Танаффус пайтида — «ТСН».
00.55 Россиянинг парламент хабарномаси.
01.10 «Рок Европа бўйлаб». Роттердамдан концерт.

● МТ II

8.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари.
8.50 Мультфильм.
9.00 Зуҳра Шарифиллина куйлайди. Қозондан кўрсатилади.
9.25 «Она-замин ташвишида» туркумидан. «Волганинг олтин туби». Телевизион ҳужжатли фильм (Волгоград).
9.55 Рус тили.
10.25 Коллаж.
10.30 «Қадимий китобларни асровчи». Библиофил М. И. Чуванов ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
10.40 «Шаҳрим алломаси». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Тожикистонда яшовчи қирғиз аҳолисининг турмуши ҳақида (Фрунзе шаҳри).
11.30 «Куз». Мусиқий кўрсатув. «Йил фасллари» туркумидан.
12.35 К. Яблоньский чалади (фортепьяно, Польша телевидениеси).
13.00 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
21.00 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Буфетда тошқин». 1-қисм.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.00 СССР Олий Совети сессиясида.
22.30 РСФСР Олий Совети сессиясининг кундалиги.
23.30 Футбол. СССР чемпионати. МАСК — «Металлист». Танаффус пайтида (00.15) — «Танишинг, ДАРТС». Спортнинг норасмий турлари ҳақида.

Тунги сеанс

01.20 «Даҳшат». Телевизион бадиий фильм («Укртелефильм»).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1274

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12